

ข้อเสนอของกลุ่มปักทอสันติภาพ (กทส.) ต่อสถานการณ์ชาวพุทธในจังหวัดชายแดนภาคใต้

Position Paper of Weaving Peace Together (WPT)
Regarding the Situations of Buddhists in the Southern Border Provinces

---

Pengesyuran Kumpulan Tenunan Keamanan (KTK)
terhadap Keadaan Buddhis di Wilayah Sempadan Selatan

فئشوران كومقولن تنونن كآمانن (كتك)
ترهادف كآدان بوديس دولايه سمفادن سلاتن

ผู้แปล/ translators :

อาคม ร่วมพรภาณุ (ไทย-อังกฤษ)

Arkorn Ruampornphanoo (Thai-English)

ฟาเดลล์ หะยีฮาระสะ, มะนาวาวี มามะ (ไทย-มลายู ตัวรุมี่และยาวี)

Fadell Hayeeharasah, Manavavee Mamah (Thai-Malay, Rumi and Jawi scripts)

จำนวนพิมพ์ : 400 เล่ม

พิมพ์ครั้งแรก : พฤษภาคม 2561

พิมพ์ครั้งสอง : มิถุนายน 2561

พิมพ์ที่ : บริษัท นัทชา พรินต์ติ้ง จำกัด, กรุงเทพฯ

*เอกสารนี้ได้รับการสนับสนุนทุนจัดพิมพ์จากกระทรวงการต่างประเทศสมาพันธรัฐสวิส
The cost of printing this position paper is sponsored by the Swiss Federal
Department of Foreign Affairs (FDFA).*

สารบัญ / Content

ข้อเสนอของกลุ่มนักทอสันติภาพ (กทส.) ต่อสถานการณ์ชาวพุทธในจังหวัดชายแดนภาคใต้	1
Position Paper of Weaving Peace Together (WPT) Regarding the Situations of Buddhists in the Southern Border Provinces	17
Pengesyuran Kumpulan Tenunan Keamanan (KTK) terhadap Keadaan Buddhis di Wilayah Sempadan Selatan	35
فغشوران كومقولن تنونن كآمانن (كتك) ترهادف كآدان بوديس دولايه سمقادن سلاتن	55

เอกสาร

ข้อเสนอของกลุ่มถักทอสันติภาพ (กทส.) ต่อสถานการณ์ชาวพุทธ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ส่วนที่ 1: บทนำ

กลุ่มถักทอสันติภาพ (กทส.) ได้ก่อตั้งขึ้นที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2558¹ จากการริเริ่มของกลุ่มผู้เข้าร่วมวงสนทนาชาวพุทธซึ่งสนใจที่จะศึกษาประเด็นปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้ที่กระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างพุทธ-มุสลิม โดยมุ่งหวังว่าการเรียนรู้และความเข้าใจในประเด็นปัญหาดังกล่าว จะนำไปสู่การหาทางออกอันจะช่วยลดความอึดอัดขัดข้องระหว่างชุมชนทั้งสองศาสนา การก่อตั้งกลุ่ม กทส. ขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนชาวพุทธในการสร้างความเปลี่ยนแปลงด้านบวกต่อปัญหาความไม่สงบ มีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวบทบาทของชาวพุทธในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างสันติภาพในพื้นที่ชายแดนใต้นั้นยังมีอยู่น้อย และต้องการการส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น

กทส. เป็นองค์กรที่ไม่มีได้มีโครงสร้างการบริหารที่ถาวรแต่อย่างใด หากทำหน้าที่เป็น “พื้นที่” พบปะแลกเปลี่ยนผ่านวงสนทนาในหลากหลายรูปแบบ

¹ กลุ่มถักทอสันติภาพ (กทส.) ตั้งขึ้นระหว่างการประชุมสนทนาภายในกลุ่มพุทธจากส่วนกลาง ภายใต้โครงการ “พุทธศาสนากับการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกลุ่มใหญ่และคนกลุ่มน้อยในสังคมไทย” ปีที่ 1 ที่จัดโดย สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล และศูนย์ความมั่นคงศึกษา ETH ซูริค สนับสนุนโดย กระทรวงการต่างประเทศ สหภาพรัฐสวิส (the Swiss FDFA)

ซึ่งต้อนรับทุกฝ่ายและทุกจุดยืนมาอย่างต่อเนื่อง แม้ กทส. จะเป็นกลุ่มผู้นำชาวพุทธ แต่พื้นที่การแลกเปลี่ยนดังกล่าวจะต้อนรับชาวมุสลิมและเจ้าหน้าที่รัฐด้วยในหลายโอกาส ส่วนชาวพุทธที่เข้าร่วม มีทั้งนักบวชและฆราวาส มาจากชายแดนใต้เป็นส่วนใหญ่ พร้อมด้วยชาวพุทธจากพื้นที่อื่นๆ ของประเทศ มาสมทบด้วย ซึ่งมีความคิดและจุดยืนต่อปัญหาทางสังคมการเมืองที่หลากหลาย ผู้เข้าร่วมกับ กทส. อาจมาในนามของตนเองหรือในนามกลุ่ม องค์กร และเครือข่ายที่หลากหลาย โดยไม่ได้มีพันธะผูกพันต่อกันในเชิงองค์กร หากแต่มีพันธะผูกพันที่จะใช้เวทีสานเสวนาเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างคนกลุ่มน้อยและคนกลุ่มใหญ่ในสังคมไทย

ในช่วงสามปีที่ผ่านมา กทส. ได้จัดกิจกรรมสานเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนในกลุ่มชาวพุทธด้วยกันเอง รวมทั้งแลกเปลี่ยนกับกลุ่มอื่นๆ ถ้าจัดกิจกรรมในชายแดนใต้ ก็จะใช้ชื่อว่า กทส. ภาคใต้ หรือ กทส. ต. นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมตัวระหว่างชาวพุทธในชายแดนใต้และในกรุงเทพฯ เป็นคณะผู้เชื่อมประสาน หรือ Envoys เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างชาวพุทธด้วยกันและระหว่างพุทธ-มุสลิม ทั้งในและนอกพื้นที่ชายแดนใต้

เอกสารชิ้นนี้ เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการจัดกิจกรรมในช่วงปี 2558-2560 ได้แก่ การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชาวพุทธจำนวน 24 คน (ต้นปี 2558) จากการสานเสวนา จากการลงพื้นที่ (fieldtrip) เพื่อ 1) เยี่ยมเยียนและรับทราบปัญหา ข้อห่วงกังวล ตลอดจนความต้องการของชุมชนพุทธ และ 2) เรียนรู้ประสบการณ์การอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างชุมชนพุทธและชุมชนมุสลิม และจากแบบสอบถามที่สมาชิก กทส.ต. นำไปให้ชาวพุทธในเครือข่ายตอบ (พฤษภาคม- ตุลาคม 2560) เอกสารชิ้นนี้ มีเป้าหมายเพื่อนำเสนอข้อมูลที่รวบรวมได้เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนได้ทราบถึงสถานการณ์ ทำที่และจุดยืนของชาวพุทธในชายแดนใต้ โดยหวังว่าจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจที่มีข้อมูลรอบด้านมากขึ้นและอิงอยู่บนฐานความเข้าใจต่อชาวพุทธที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 2: สถานการณ์ชาวพุทธในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตั้งแต่มกราคม พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา ชาวพุทธและมุสลิมต่างตกเป็นเป้าหมายของความรุนแรง โดยเฉพาะพลเรือนผู้ปราศจากอาวุธและไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสู้รบ โดยถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2559 มีเหตุรุนแรง 15,530 ครั้ง² สำนักการให้ความช่วยเหลือเยียวยา ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ระบุว่านับจากปี พ.ศ. 2547 – 2560 มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวน 4,988 คน แบ่งเป็นชาวพุทธ 2,756 คน และชาวมุสลิม 2,211 คน และบาดเจ็บรวมกันประมาณ 9,243 คน เป็นชาวพุทธ 7,004 คน เป็นชาวมุสลิม 2,770 คน

สถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นทำให้ประชาชนมุสลิมและพุทธ ทั้งฆราวาสและพระสงฆ์รู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีข้อจำกัดในการใช้ชีวิตและปฏิบัติศาสนกิจ มีความหวาดระแวงที่จะสัมพันธ์กับเพื่อนต่างศาสนา และเริ่มตั้งคำถามถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐในการคุ้มครองให้ทุกคนปลอดภัย ในช่วงกว่าทศวรรษมานี้ การดำเนินชีวิตในสถานการณ์รุนแรงได้กดดันชาวพุทธในชายแดนใต้ให้เกิดปฏิกิริยาในสามรูปแบบคือ การหนีปัญหาด้วยการออกจากพื้นที่หรือไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร การตั้งหลักสู้และหาทางป้องกันตนเอง และการส่งเสียงต่อสังคมเพื่อกดดันและต่อรอง

ชาวพุทธบางส่วนเลือกที่จะหนีปัญหาด้วยการ “อพยพออกจากพื้นที่” เช่นในอำเภอบันนังสตาและธารโต จังหวัดยะลา มีความตึงเครียดอย่างมากตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในปี พ.ศ. 2547 เมื่อมาถึงปี พ.ศ. 2549 เมื่อความรุนแรงมีแนวโน้มที่จะทวีขึ้นเรื่อยๆ ชาวพุทธหลายร้อยคนจึงได้ทยอยเข้าไปหลบภัยในวัดนิโรธสังฆาราม เขตเทศบาลยะลา³ และชาวพุทธในหมู่บ้านแห่งหนึ่งของอำเภอยะหริ่ง ได้อพยพออกจากหมู่บ้านจนเหลือเพียงสองครอบครัว

² ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี. (2559). บทวิเคราะห์ 19 ประเด็น สถานการณ์ชายแดนใต้ในวันที่สภาวะคงที่กำลังเปลี่ยนไป. *ประชาไท*. ค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2560. จาก <https://prachatai.com/journal/2016/04/65500>.

³ อินเตอร์เนชั่นแนล ไครซิส กรุ๊ป. (2550a). เหตุการณ์ภาคใต้ของไทย: ผลกระทบจากรัฐประหาร. บรัสเซลส์: อินเตอร์เนชั่นแนล ไครซิส กรุ๊ป.

ในขณะที่ บางกลุ่มเลือกที่จะสู้ด้วยการ “ฝึกการใช้อาวุธปืน” เพื่อการป้องกันตัวและหมู่บ้าน ปรากฏว่านับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 มีประชาชนพุทธจำนวนมากเข้าร่วมฝึกอาวุธเพื่อป้องกันหมู่บ้าน มีการก่อตั้งราษฎรอาสารักษาหมู่บ้าน (อรบ.)⁴ และต่อมาในปี พ.ศ. 2548 พันตำรวจเอกพิทักษ์ เอียดแก้ว ได้ริเริ่มรวบรวมคนในจังหวัดยะลา และก่อตั้งกลุ่มรวมไทย ซึ่งเป็นกลุ่มติดอาวุธเพื่อป้องกันตนเองจากสถานการณ์รุนแรง โดยสมาชิกส่วนใหญ่เป็นพุทธ ส่วนที่เป็นมุสลิมมีจำนวนไม่มากนัก⁵ ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 มีการก่อตั้งชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)⁶ ขึ้น สังเกตได้ว่าการรวมตัวกันในระยะแรก ซึ่งยังคงสืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน มีลักษณะเป็นการตั้งรับสถานการณ์และเน้นการสร้างความปลอดภัยที่จะตอบโต้ความรุนแรงด้วยความรุนแรง

⁴ เนื่องด้วยได้มีนางสุจิตรา แสนสุข (ป้าแซม) ราษฎรตำบลตันหยงลิมอ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส เข้าเฝ้าฯทูลละอองธุลีพระบาท สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ณ วัดตันติการาม เมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ.2547 กราบบังคมทูลถวายฎีกา รายงานถึงการประสบภัยเดือดร้อนจากการก่อความไม่สงบ โดยทำการประทุษร้ายต่อชีวิต ทำลายทรัพย์สินของราษฎรในพื้นที่ตำบลตันหยงลิมอ อำเภอระแงะ และตำบลโต๊ะเต็ง อำเภอสุไหงปาดี จังหวัดนราธิวาส มีการลอบสังหารชีวิตบุคคลเป็นรายวัน ทำลายสวนผลไม้ เช่น สวนเงาะ สวนลองกอง สวนยางพารา นอกจากนี้ยังใช้อาวุธมีคม เช่น มีดเชือดคอพระภิกษุและสามเณร ขวานฟันคอพระ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ นราธิวาส ยะลา และปัตตานี นับเป็นภัยคุกคามที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ จนราษฎรไม่สามารถจะอดทนได้อีกต่อไป จึงได้พากันร้องทุกข์ถวายฎีกาขอพระราชทานความช่วยเหลือจากสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ โดยราษฎรอาสาจะรวมพลังกันจับอาวุธขึ้นต่อสู้เพื่อป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง โดยขอให้ทางราชการทหารช่วยดำเนินการฝึกให้ สมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้กรมราชองครักษ์อำนวยการประสานงานกับกองทัพภาคที่ 4 และกรมทหารราบที่ 3 กองพลนาวิกโยธินจัดทำโครงการราษฎรอาสารักษาหมู่บ้าน (อรบ.) ขึ้น

⁵ อินเตอร์เนชั่นแนล ไครซิส กรุ๊ป (2550b, น. 20) รายงานว่า กลุ่มรวมไทยมีสมาชิกประมาณ 6,000 คน โดยในจำนวนนี้มีการประเมินว่ามีมุสลิมเป็นสมาชิกอยู่ราว 200 คน

⁶ ชรบ.ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2551 โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 (มาตรา 94, 95 และ 102) และพระราชบัญญัติจัดระเบียบ

บางกลุ่มใช้วิธีส่งเสียงและกดดันเจ้าหน้าที่รัฐอย่างสันติ ด้วยการออกมาเคลื่อนไหวในรูป “การประท้วง” และ “การรวมตัวจัดตั้ง” เป็นกลุ่มองค์กรและเครือข่าย ปัจจุบันมีชาวพุทธตื่นตัวที่จะเข้ามาทำงานเพื่อแก้ปัญหาความรุนแรงและการสร้างสันติภาพมากขึ้น โดยแต่เดิมแล้ว กลุ่มชาวพุทธส่วนใหญ่ที่รวมตัวกัน มักจะทำกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมเป็นหลัก มีเพียงบางกลุ่มที่รวมตัวกันเพื่อมุ่งดำเนินการในเรื่องสันติภาพโดยตรง กลุ่มชาวพุทธที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสันติในชายแดนใต้เป็นหลัก ได้แก่ 1) เครือข่ายชาวพุทธเพื่อคุ้มครองส่งเสริมพระพุทธศาสนา⁷ มีฐานที่ตั้งอยู่ที่จังหวัดยะลา 2) ชมรมพุทธรักษาจังหวัดชายแดนภาคใต้⁸ มีฐานใหญ่อยู่ที่จังหวัดนราธิวาส 3) เครือข่ายชาวพุทธเพื่อสันติภาพ มีฐานหลักอยู่ที่จังหวัดยะลาและปัตตานี 4) เครือข่ายพุทธธรรมนำสันติสุข ฐานที่ตั้งคือ วัดบูรพาราม อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี โดยมีพระครูโฆสิตสุตากรณ์ เป็นผู้นำ 5) เครือข่ายพระธรรมชุตอาสา 5 จังหวัดชายแดนใต้ โดยมีพระครูโฆสิตสุตากรณ์ เจ้าอาวาสวัดบูรพาราม จ.ปัตตานี เป็นประธาน

บริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ.2522 (มาตรา 16 และ 18) ขรบ.เป็นราษฎรอาสาสมัครในพื้นที่ที่ผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากนายอำเภอให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน และให้เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ โดยคัดเลือกจากบุคคลที่มีสัญชาติไทย มีสุขภาพแข็งแรง มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในหมู่บ้านนั้นไม่น้อยกว่า 3 เดือน เลื่อมใสในระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ขรบ.ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อดูแลความสงบและปลอดภัยของหมู่บ้านในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นหลัก

⁷ นายสมนึก ระวัง เป็นประธานเครือข่ายชาวพุทธเพื่อคุ้มครองส่งเสริมพระพุทธศาสนา

⁸ โดยทางชมรมได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัดพระธรรมกายในพื้นที่ชายแดนใต้หลายประการ เช่น พิธีถวายสังฆทานแด่คณะสงฆ์ 323 วัด และโครงการดักบาตรพระ 2 ล้านรูป 77 จังหวัดทุกวัดทั่วประเทศ เพื่อส่งไปช่วยเหลือให้กำลังใจคณะสงฆ์ เจ้าหน้าที่ ตำรวจ ทหาร ครูอาจารย์ และประชาชนในพื้นที่ความไม่สงบ 4 จังหวัดชายแดนใต้ เป็นต้น (ณรงค์ หนูเชื้อ, 2559)

เครือข่าย และมีเครือข่ายอยู่ทั่วทั้งห้าจังหวัดชายแดนใต้⁹ นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มสตรีล้วนอีกสองสามกลุ่ม คือ 1) กลุ่มพุทธซออน ซึ่งเป็นกลุ่มที่รวมตัวกันจากความเป็นเพื่อนพี่น้องที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน 2) กลุ่มสตรีพุทธเพื่อสังคม ที่มาจากการชักชวนสตรีทั้ง 3 จังหวัด 4 อำเภอของสงขลา และยังมีกลุ่มชาวพุทธอีกหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มไทยพุทธรักชาติ กลุ่มชาวพุทธอำเภอปะนาเระ ซึ่งต่างเป็นกลุ่มที่กระจายออกมาจากกลุ่มที่ใหญ่กว่า แต่มีการเชื่อมโยงกัน

เมื่อสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนใต้พัฒนามาสู่สภาพการณ์ที่ชาวพุทธในพื้นที่เริ่มมีการรวมตัวกันและเรียกร้องผ่านการแสดงออกในพื้นที่สาธารณะมากขึ้น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน. ภาค 4 สน.) จึงเข้ามาสนับสนุนการรวมตัวของชาวพุทธ เช่น สนับสนุนการจัดตั้ง “สมาพันธ์ไทยพุทธ จังหวัดชายแดนภาคใต้” ขึ้น (โดยไม่แทรกแซง) เมื่อเมษายน พ.ศ. 2560 ซึ่งชาวพุทธกลุ่มต่างๆ ข้างต้นได้เข้ามาเชื่อมโยงกับสมาพันธ์ฯ ในระดับที่ต่างกันไป

ความตื่นตัวของกลุ่มชาวพุทธเป็นสัญญาณทางการเมืองที่ดีต่อกระบวนการสันติภาพในจังหวัดชายแดนใต้ เพราะเป็นการเพิ่มการมีส่วนร่วมและเสียงของคนกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ซึ่งเห็นความสำคัญในการกำหนดอนาคตในการอยู่ร่วมกันของคนในพื้นที่ชายแดนใต้

⁹ โครงการเครือข่ายพระธรรมทูตอาสา 5 จังหวัดชายแดนใต้ เริ่มต้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2533 ภายใต้ชื่อ โครงการส่งเสริมความมั่นคงของพระพุทธศาสนาใน 5 จังหวัดชายแดนใต้ ด้วยความคิดริเริ่มของสมเด็จพระพุทธาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ) สมัยที่เป็นประธานมหาเถรสมาคม และคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช โดยโครงการอยู่ในความดูแลของ ศอ.บต. ในช่วงแรก ต่อมาจึงได้ย้ายโอนให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้ประสานงาน และสำนักส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคงแห่งสถาบันชาติ พระศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งมีสำนักงานกลางตั้งอยู่ที่วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร เป็นผู้จัดทำและดูแลโครงการมาจนทุกวันนี้ และมีการจัดกิจกรรมอบรมพระภิกษุในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ภายใต้ชื่อ “การอบรมพระวิทยากรกระบวนการ” (ณัดศรี สวัสดิวัตน์, ม.ร.ว., 2560)

ส่วนที่ 3: ความห่วงกังวลของชาวพุทธในจังหวัดชายแดนภาคใต้

3.1 ชาวพุทธรู้สึกขาดความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ความห่วงกังวลของชาวพุทธที่เป็นหัวข้อการสนทนาในทุกครั้งของเวที กทส. คือ ความปลอดภัยในการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งรวมถึงการเดินทาง การประกอบอาชีพ การประกอบศาสนกิจ และปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนต่างศาสนา เหล่านี้สร้างความตึงเครียดให้แก่การใช้ชีวิตประจำวันของผู้คนจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น การเดินทางที่บางครั้งต้องใช้เส้นทางอ้อมหรือไม่ใช้เส้นทางซ้ำเดิม โอกาสในการประกอบอาชีพที่จำกัดลง เพราะการแบ่งแยกทางสังคม การที่ต้องปฏิบัติศาสนกิจในเวลา que เปลี่ยนไปจากวิถีเดิมหรือต้องงดศาสนกิจบางประการไปด้วยเหตุผลเรื่องความปลอดภัย และความหวาดระแวงที่ทำให้ปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อนต่างศาสนาลดลง

3.2 ชาวพุทธรู้สึกกังวลใจเรื่องการสูญเสียวิถีความเป็นพุทธ ความเป็นชาติพันธุ์ไทย และการล่มสลายของชุมชนพุทธในจังหวัดชายแดนใต้ เช่น ความรู้สึกไม่ปลอดภัยทำให้ชาวพุทธในชายแดนใต้จำต้องเปลี่ยนเวลาการประกอบพิธีทางศาสนา อาทิ การเวียนเทียน หรือ การสวดพระอภิธรรมศพที่เคยจัดในเวลาพลบค่ำ มาเป็นเวลาก่อนพลบค่ำ การบิณฑบาต การตั้งพระพุทธรูปในบางโรงเรียนที่มีครูและนักเรียนทั้งพุทธและมุสลิม เป็นต้น ชาวพุทธจึงมองว่าอัตลักษณ์ความเป็นพุทธและความเป็นไทยกำลังได้รับผลกระทบอย่างมากจากปัญหาความไม่สงบฯ นอกจากนี้ ชาวพุทธในพื้นที่ที่มีข้อห่วงกังวลข้อหนึ่งคือการย้ายถิ่นฐานออกของชาวพุทธ จากการสำรวจประชากรในปี 2553 พบว่าชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนใต้มีอยู่ไม่ถึงสามแสนคน¹⁰ หากมีการย้ายออกเรื่อย ๆ ก็อาจนำไปสู่ *การล่มสลายของชุมชนพุทธ* เนื่องจากเมื่อไม่มีชุมชน

¹⁰ จากรายงานสถิติสำมะโนประชากรและเคหะ ประจำปี 2553 จำนวนประชากรไทยพุทธในจังหวัดชายแดนใต้มีอยู่ 289,125 คน โดยในจำนวนนี้เป็นชาวพุทธจากปัตตานีจำนวน 94,397 คน จากยะลา จำนวน 100,928 คน และจากนราธิวาส จำนวน 93,800 คน ที่มา http://popcensus.nso.go.th/table_stat.php?t=t1&yr=2553 เข้าถึงเมื่อ 21/05/2558

ฆราวาสคอยให้การสนับสนุน วัดและพระภิกษุที่ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ ชายแดนใต้ที่เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมก็จะเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง

3.3 อีกเรื่องหนึ่งที่ชาวพุทธรู้สึกกังวลใจคือนโยบายการปฏิบัติต่อศาสนิกที่ขาดดุลยภาพ ชาวพุทธบางกลุ่มมองว่าการปฏิบัติดังกล่าวทำให้ตนได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกับชาวมลายูมุสลิมและตนสูญเสียโอกาสในหลายๆ ด้าน เช่น 1) การที่หน่วยงานภาครัฐบางแห่งสนับสนุนทุนการศึกษาหรือ โควต้าการเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยแก่เยาวชนมุสลิมเป็นพิเศษ ทำให้เยาวชนพุทธรู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม 2) การที่มหาวิทยาลัยในพื้นที่บางแห่งมีสัดส่วนนักศึกษาพุทธลดน้อยลงมาก ทำให้ส่วนใหญ่กลายเป็นนักศึกษามุสลิม ซึ่งอาจสะท้อนว่าเยาวชนนอกพื้นที่ที่มีความสนใจน้อยลงที่จะเข้ามาศึกษาในพื้นที่ชายแดนใต้ 3) มีกระแสข่าวว่า ในการสอบเข้ารับราชการหรือสอบเลื่อนตำแหน่งในหน่วยราชการบางแห่ง มีการจัดสอบในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้สมัครหรือบุคลากรที่เป็นชาวมลายูมุสลิมมากกว่าชาวพุทธ เช่น ด้วยเหตุผลความจำเป็นบางประการ มีการระบุเกณฑ์คุณสมบัติว่าต้องสามารถสื่อสารด้วยภาษามลายูได้ และในข้อสอบคัดเลือกก็มีคำถามที่เกี่ยวข้องกับหลักการศาสนาและพิธีกรรมในศาสนาอิสลามมากกว่าหลักการศาสนาและพิธีกรรมในศาสนาพุทธ ซึ่งขัดกับนโยบายส่งเสริมพหุวัฒนธรรมนิยม และ 4) การที่โรงพยาบาลบางแห่งในพื้นที่ยกเลิคร้วพุทธ เหลือแต่คร้วมุสลิม ชาวพุทธอาจรู้สึกว่าเป็นการไม่ให้ความสำคัญแก่วิถีชีวิตของชาวพุทธเท่าที่ควร

3.4 ชาวพุทธมีความไม่มั่นใจต่ออนาคตของตนเองและลูกหลาน เนื่องจากขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการพูดคุยสันติสุข-สันติภาพอย่างเป็นทางการจะลักษณะ ทำให้รู้สึกว่าประเด็นข้อห่วงใยของชาวพุทธจะไม่ได้รับความใส่ใจอย่างแท้จริง และข้อตกลงสันติภาพอันจะมากำหนดอนาคตของคนในพื้นที่ชายแดนใต้จะไม่ตรงกับภาพอนาคตที่ชาวพุทธคาดหวังไว้

ชาวพุทธขอแสดงความวิตกกังวลถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนต่างศาสนาทั้งในและนอกพื้นที่ชายแดนใต้ และมองว่ามีการเปลี่ยนแปลงด้านลบที่กีดกร่อนความสัมพันธ์ที่เคยอยู่ในระดับดีระหว่างกลุ่มคนต่างศาสนา สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจมาจาก 1) การลดลงของพื้นที่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มคนต่างศาสนา 2) การเพิ่มขึ้นของความไม่เข้าใจกันและอคติระหว่างกลุ่มคนต่างศาสนา ซึ่งเป็นผลจากการปลูกปั่นของกลุ่มสุดโต่งจากทั้งศาสนาพุทธและอิสลาม ผ่านทางสื่อโซเชียล ออนไลน์ต่างๆ และ 3) ความเข้าใจต่างกันเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักศาสนา เช่น การที่ชาวมุสลิมเข้าไปประชุมในเขตวัดโดยไม่ได้เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาพุทธจะทำได้หรือไม่ ดังนั้น ผู้นำศาสนาอิสลามทั้งในระดับชุมชน จังหวัด และระดับชาติ ควรออกมาชี้แจงทำความเข้าใจว่า สิ่งใดที่ชาวมุสลิมทำได้ (ฮาลาล) หรือทำไม่ได้ (ฮารอม) เพื่อให้ทั้งชาวมุสลิมและชาวพุทธได้รับทราบโดยกว้างขวาง ทั้งนี้ เพื่อลดความตึงเครียดและสานสัมพันธ์ระหว่างชุมชนต่างศาสนาทั้งในและนอกพื้นที่

3.5 ชาวพุทธไม่มั่นใจในนโยบายและแนวทางการส่งเสริมพหุวัฒนธรรมของรัฐและหน่วยงานอื่นๆ และเห็นว่าการเน้นความมั่นคงทางการเมืองและการทหารทำให้มิติความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับศาสนิกติดอยู่ในกรอบคิดที่ต้องการให้ศาสนิกเข้าใจรัฐ รัฐจึงให้ความสำคัญแก่การกลบเกลื่อนความตึงเครียดระหว่างศาสนิก มากกว่าการส่งเสริมความร่วมมือและสร้างความไว้วางใจอย่างตรงไปตรงมา นอกจากนี้ ระบบการศึกษาที่เปลี่ยนไป ทำให้เยาวชนต่างศาสนาเรียนแยกกันมากขึ้น ขาดโอกาสการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ที่พึงมีต่อกัน ขาดโอกาสในการเรียนรู้ภาษาและการพัฒนาทักษะทางวัฒนธรรม ขาดสายสัมพันธ์ทางสังคมที่จะช่วยบรรเทาความบาดหมางและความหวาดระแวงอันอาจเกิดขึ้นในอนาคต

3.6 ชาวพุทธรู้สึกกังวลใจในการบริหารจัดการและการแก้ไขปัญหาอื่นๆ ของรัฐที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น 1) ปัญหายาเสพติดที่แพร่หลายในหมู่เยาวชนชายแดนใต้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรม

ในพื้นที่ อีกทั้งอาจเป็นปัจจัยให้ผู้ที่ติดยาเสพติดตกเป็นเครื่องมือในการก่อความไม่สงบหรืออาชญากรรมในพื้นที่ 2) ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเยาวชนในพื้นที่ที่ต่ำกว่าส่วนอื่นของประเทศ และ 3) ประเด็นการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้เล่าเรียนในโรงเรียนของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็นเวลา 12 ปี โดยที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้เริ่มนับตั้งแต่ระดับอนุบาลนั้น อาจทำให้เยาวชนไม่ได้เล่าเรียนฟรีจนจบชั้นมัธยมดังเช่นปัจจุบัน

ส่วนที่ 4: ข้อเสนอต่อคณะพูดคุยสันติสุข-สันติภาพ

ประชาชนส่วนใหญ่ทั้งพุทธและมุสลิมยังไม่ค่อยได้รับรู้เรื่องการพูดคุยสันติภาพ-สันติสุขที่กำลังดำเนินการอยู่ แม้รัฐจะพยายามสร้างการมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่ขึ้นแล้วก็ตาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ชาวพุทธจำนวนหนึ่งซึ่งติดตามกระบวนการพูดคุยฯ มีความเห็นว่า คณะพูดคุยฯ ที่ร่วมอยู่ในโต๊ะเจรจานั้น ไม่เข้าใจความยากลำบากของชาวพุทธอันเป็นผลจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐกับขบวนการต่อสู้ปัตตานี กทส. เห็นว่าเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่ชาวพุทธจะได้รับรู้และมีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพ-สันติสุข ซึ่งจะมีผลกระทบต่ออนาคตของชาวพุทธอย่างไม่อาจปฏิเสธได้ ดังนั้น เพื่อให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายสำหรับชาวพุทธ กทส. จึงมีข้อเสนอต่อคณะพูดคุยฯ ซึ่งประกอบด้วยฝ่ายรัฐบาลไทย (Party A) ฝ่ายขบวนการฯ (Party B) และผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ดังนี้

4.1 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับคณะพูดคุยสันติสุข-สันติภาพไม่ละเลยมิติความรู้สึกของชาวพุทธ ขอให้ทุกฝ่ายในการพูดคุยฯ ตระหนักถึงความสำคัญที่จะดูแลความรู้สึกของชาวพุทธ และยอมรับว่าเสียงของชาวพุทธจะมีผลต่อข้อตกลงสันติภาพที่อาจมีขึ้นในอนาคตว่าจะได้รับการยอมรับและสนับสนุน

อย่างแท้จริงหรือไม่¹¹ การใส่ใจความรู้สึกของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่อาจถูกมองว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยที่ละเลยเสียได้ เพราะความรู้สึกคือการเผยแสดงความต้องการในเบื้องต้น และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่อาจเกี่ยวพันหรือขัดขวางกระบวนการสันติภาพฯ ได้ ดังนั้น การพูดคุยฯ จึงควรรวมถึงการจัดกิจกรรมเพื่อการเยียวยาทางสังคม และเพื่อจัดการกับความรู้สึกติดขัดของหมองใจระหว่างชุมชนศาสนาในพื้นที่

4.2 คณะพูดคุยสันติสุข-สันติภาพควรให้ความสำคัญแก่การส่งเสริมความเข้าใจต่อกระบวนการสันติภาพอย่างกว้างขวาง เพื่อลดช่องว่างการสื่อสารเรื่องกระบวนการพูดคุยฯ ฝ่ายรัฐบาลไทย โดยเฉพาะสำนักงานเลขาธิการคณะประสานงานระดับพื้นที่ (สล.3) ควรเข้าหาประชาชนในระดับหมู่บ้าน เพื่อให้ความรู้เรื่องกระบวนการสันติภาพ-สันติสุขอย่างเข้มข้นแก่กลุ่มและเครือข่าย ทั้งของชาวพุทธและมุสลิม พร้อมทั้งเชิญชวนให้ชุมชนต่างๆ ติดตามตรวจสอบ และมีข้อเสนอแนะต่อการพูดคุยสันติภาพ-สันติสุข

4.3 คณะพูดคุยสันติสุข-สันติภาพแสวงหาความร่วมมือเพื่อสร้างกลไกที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของกลุ่มศาสนิก เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมที่มีความหมาย ขอให้ทุกฝ่ายในกระบวนการสันติภาพ-สันติสุขวางแผนและจัดให้มีกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนศาสนาที่ทุกฝ่ายให้การรับรอง และพร้อมรับฟังข้อห่วงกังวลและเสนอแนะจากกลไกดังกล่าว

¹¹ หลังเกิดเหตุคนร้ายจ่อยิงนักศึกษาหญิง ที่ตำบลโย อำเภอมือง จังหวัดยะลา เมื่อ เมษายน 2550 ญาติพี่น้องผู้เสียชีวิตและกลุ่มพุทธในพื้นที่ได้แห่ศพไปยังศาลากลางจังหวัดยะลา เพื่อเรียกร้องมาตรการรักษาความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงเป็นจำนวน 8 ข้อ ในข้อสามมีการเรียกร้องให้ “ยกเลิกโครงการสมานฉันท์” และในข้อเจ็ดให้ใช้วิธี “ดำเนินคดีให้ถึงที่สุด” แก่ผู้ก่อเหตุความรุนแรง (ราชบุรินทร์ บำรุงรัฐ, 2550)

ส่วนที่ 5: ข้อเสนอต่อรัฐบาลเรื่องศาสนสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

กทส. เห็นว่าการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องของรัฐต่อกิจการความสัมพันธ์ระหว่างศาสนานั้น อาจมีผลลัพธ์เป็นสองทางคือ ช่วยเอื้อให้เกิดบรรยากาศที่สร้างสรรค์ก็ได้ หรือเป็นอุปสรรคก็ได้ ดังนั้น รัฐควรดำเนินการอย่างรอบคอบ และมุ่งใช้ทรัพยากรและศักยภาพที่มีอยู่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างศาสนิกและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ กทส. จึงมีข้อเสนอต่อหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

5.1 การสำรวจข้อมูลประชากรอย่างเป็นทางการ ขอให้กระทรวงมหาดไทยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำสำมะโนประชากรและเคหะ ซึ่งมีการประมวลผลที่แยกประเภทศาสนาของประชากร รวมทั้งมีการศึกษาว่าประชากรพุทธที่อาศัยอยู่จริง ไม่เพียงแต่มีชื่อในทะเบียนราษฎร ในจังหวัดชายแดนใต้มีจำนวนเท่าใด ทั้งนี้ เพราะข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากรพุทธเท่าที่มีอยู่และได้รับการอ้างอิงอยู่บ่อยครั้งนั้นหลากหลาย¹² ซึ่งอาจก่อให้เกิด

¹² การสำรวจสำมะโนประชากรโดยกระทรวงมหาดไทยเมื่อ พ.ศ.2547 พบว่าในสามจังหวัดชายแดนใต้ (ปัตตานี นราธิวาส และยะลา) มีจำนวนประชากรที่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 207,033 คน คิดเป็นร้อยละ 14.53 และประชากรที่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 1,213,387 คน คิดเป็นร้อยละ 85.16 (RYT9, 2547) และจากการสำรวจโดย ในปี พ.ศ. 2558 โดยกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย อ้างอิงในแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพ ปี 2561-2565 สำนักงานเขตสุขภาพที่ 12 กระทรวงสาธารณสุข (2560) พบว่าในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 1,996,660 คน โดยจังหวัดปัตตานีมีประชากรทั้งหมด 694,451 คน แบ่งเป็นมุสลิมร้อยละ 87.6 (608,339 คน) และพุทธร้อยละ 12.39 (86,112 คน) จังหวัดนราธิวาส 783,651 คน แบ่งเป็นมุสลิมร้อยละ 89.05 (697,841 คน) และพุทธร้อยละ 10.74 (85,810 คน) และจังหวัดยะลา 518,558 คน แบ่งเป็นมุสลิมร้อยละ 79.6 (412,772 คน) และพุทธร้อยละ 20.13 (105,786 คน) รวมแล้วมีจำนวนประชากรมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนทั้งหมด 1,718,952 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 86.09 และประชากรพุทธทั้งหมด 277,708 คน คิดเป็นร้อยละ 13.91

ความเข้าใจที่ไม่ตรงกันระหว่างฝ่ายต่างๆ เกี่ยวกับสัดส่วนประชากรในจังหวัดชายแดนใต้ กล่าวคือ ข้อมูลจำนวนประชากรที่ระบุว่าประชากรชาวพุทธมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ประชากรมุสลิมมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วอาจนำไปสู่การสร้างความเข้าใจที่ว่ากลุ่มขบวนการฯ บางส่วนต้องการและกำลังประสบความสำเร็จในการขับไล่ชาวพุทธออกจากพื้นที่ การจัดทำสำมะโนประชากรและเคหะศวกคู่กับการศึกษาประเด็นปัจจัยการเพิ่ม-ลดของประชากรจากกลุ่มต่างๆ จะทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนขึ้น

5.2 สร้างกิจกรรมส่งเสริมพหุวัฒนธรรมนิยม ทั้งนี้ขอให้นำหลักสูตร “ทักษะวัฒนธรรม” ซึ่งได้พัฒนาขึ้นและดำเนินการจัดอบรมให้กับกลุ่มต่างๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาแล้วกว่า 10 ปี โดยศูนย์ข่าวสารสันติภาพของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งได้รับความสนับสนุนจากกระทรวงวัฒนธรรมผ่านศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ไปสู่การปฏิบัติร่วมกับ สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน. ภาค 4 สน.) ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีชีวิตของนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2560 – 2562 ซึ่งระบุไว้ว่า “สังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัย ปราศจากเงื่อนไขความรุนแรง วิถีชีวิตของทุกคนได้รับการปกป้อง พัฒนาบนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม และมีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืน” ทั้งนี้ กระทรวงวัฒนธรรมเป็นผู้ริเริ่มในการจัดทำร่างนโยบายพหุวัฒนธรรมตลอดจนแผนงานที่เป็นรูปธรรมและเหมาะสมกับการนำไปใช้ปฏิบัติทั้งในชายแดนใต้และภูมิภาคอื่นของประเทศ ในการร่างนโยบายดังกล่าว ควรมีการตั้งคณะทำงานซึ่งภาคส่วนต่างๆ มามีส่วนร่วม ทั้งหน่วยงานราชการ หน่วยงานการศึกษา ภาคประชาสังคม องค์กรศาสนา ฯลฯ คณะทำงานนี้ควรร่วมกันศึกษานโยบายพหุวัฒนธรรมที่ใช้อยู่ในประเทศต่างๆ สืบวิจัยสถานการณ์การอยู่ร่วมกันในสังคมไทยของประชาชนที่มีความหลากหลาย

ทางศาสนา-ชาติพันธุ์ เมื่อยกร่างนโยบายพหุวัฒนธรรมเสร็จแล้ว ควรจัดเวทีขอความเห็นจากสังคมวงกว้างเกี่ยวกับร่างนโยบายดังกล่าวก่อนการประกาศใช้

5.3 ปรับปรุงหลักสูตรระดับประถมและมัธยมให้ส่งเสริมการสร้างสังคมที่นิยมพหุวัฒนธรรม ขอให้กระทรวงศึกษาธิการพิจารณา 1) ปรับปรุงหลักสูตรและแบบเรียนให้มีรายวิชาและเนื้อหาเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม ความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ ตลอดจนหลักสิทธิมนุษยชน (โดยเฉพาะเรื่องสิทธิทางวัฒนธรรม) และการรับมือกับความขัดแย้งโดยสันติวิธี โดยเนื้อหาพึงมีความทันสมัยและลึกกว่าเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในแบบเรียนปัจจุบัน และ 2) ออกแบบการจัดการเรียนการสอนรายวิชาหรือเนื้อหาเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้นอกห้องเรียนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนต่างศาสนาและวัฒนธรรม

5.4 ภาครัฐแสดงจุดยืนและปฏิบัติต่อทุกชุมชนศาสนา-ชาติพันธุ์อย่างเท่าเทียม ขอเสนอให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน. ภาค 4 สน.) และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ร่วมกับคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในชายแดนใต้ และเจ้าคณะจังหวัดฝ่ายพุทธ แสดงจุดยืนที่ชัดเจนที่จะปฏิบัติต่อทุกชุมชนศาสนา-ชาติพันธุ์อย่างเท่าเทียมกัน และร่วมมือกันจัดทำนโยบาย แผนงาน และแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหา กรณีมีประเด็นข้อสงสัยหรือความไม่เข้าใจในแนวนโยบายและการดำเนินงานของรัฐในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจการทางศาสนาหรือวัฒนธรรม ก็ขอให้หน่วยงานดังกล่าวร่วมมือกันสร้างความกระจ่างในข้อสงสัยที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อสร้างความไว้วางใจระหว่างรัฐกับชุมชนและระหว่างชุมชนด้วยกันเอง

5.5 ภาครัฐสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ นอกจากประชาชนในพื้นที่จะต้องการความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน

ปลอดภัยจากภัยความรุนแรงแล้ว ความมั่นคงทางเศรษฐกิจนับว่ามีความสำคัญ เป็นลำดับต้นๆ ที่ประชาชนทุกกลุ่มมีความห่วงกังวล การส่งเสริมกิจกรรมทาง เศรษฐกิจพึงคำนึงถึงการสร้างความสัมพันธ์โยงใยทางสังคมให้แก่ผู้คนในพื้นที่ เช่น การส่งเสริมกิจการสหกรณ์ที่ชาวพุทธและมุสลิมร่วมกันดำเนินการใน ระดับชุมชน จะนำมาซึ่งประโยชน์ทั้งในแง่ที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐาน ของประชาชนและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติพร้อมกันไปด้วย

Position Paper of Weaving Peace Together (WPT) Regarding the Situations of Buddhists in the Southern Border Provinces

Section 1: Introduction

Weaving Peace Together (WPT) was established in Bangkok on 12 July 2015.¹ It began with a dialogue by Buddhist participants interested in studying the conflicts and violence in the southern border provinces. These conflicts had long been affecting the relationship between Buddhist and Muslim people. The main objective of the group is to learn and understand the issues, leading to solutions that could reduce the conflicts between the two religious communities. The establishment of the WPT group to represent the Buddhist community has been considered significant in effecting positive changes. Until the group was established the Buddhists had yet to play any key role in conflict transformation and peacebuilding in the South, and it was necessary to promote their participation and involvement in such efforts.

---

¹ Weaving Peace Together (WPT) was established during the dialogue attended by the Buddhists from the central region, in the first year of the project "Buddhism and Majority-Minority Coexistence in Thailand. The dialogue was hosted by the Institute of Human Rights and Peace Studies, Mahidol University, and the Center for Security Studies, ETH Zurich, supported by the Swiss Federal Department of Foreign Affairs (FDFA).

Despite having no permanent organizational structure, the WPT functions as “a space” for meeting and sharing ideas via various forms of dialogue that welcome all parties. Although the WPT mainly consists of Buddhists, the group has welcomed Muslims as well as government officials on many occasions. Buddhist participants include both monks and lay people from around the country, however, most of them are local people from the southern border provinces. These participants have different ideas and viewpoints. Some of them join the group on their own, while others join on behalf of specific organizations and networks. Instead of organizational obligation, the mutual commitment of the participants is to enhance, by means of dialogue, the relationship and peaceful coexistence between the minority and the majority in Thai society.

For the past three years, the WPT has held dialogues for exchanging ideas, both within the group and with other groups. When the activity is held in the southern border provinces, it is called the WPT South. In addition, there is helpful collaboration between Buddhists in the south and in the central regions, working as envoys with an attempt to create understanding among Buddhists and Muslims, both inside and outside the southern border provinces.

This document includes information collected from the activities during 2015-2017, e.g.: interviews with 24 Buddhist leaders (early 2015); dialogues; fieldtrips for the purpose of listening to the problems, anxieties, and demands of the Buddhist communities; learning about the experiences of peaceful coexistence between Buddhist and Muslim communities; and a WPT South questionnaire that was completed by the network’s Buddhist members (May-October 2017). Therefore, the objective of this document is to

publicize the above information so that stakeholders and the public can understand the situations, reactions, and viewpoints of Buddhists in the southern border provinces. It is hoped that this information will be beneficial for decision making, which should be based on the insights the information provides, and a clearer understanding of the Buddhist people.

Section 2: Situations of Buddhists in the southern border provinces

Since January 2004, both Buddhist and Muslim civilians, especially those unarmed and irrelevant to the dispute, have been the main targets of violence. Up until January 2016 there were 15,530 cases of violence.² The Rehabilitation Operation Center of the Southern Border Provinces Administration Centre (SBPAC) indicated that in the period 2004-2017 the number of deaths was 4,988 (2,756 Buddhists and 2,211 Muslims) whereas the number of injured people was 9,243 (7,004 Buddhists and 2,770 Muslims).

Regarding these violent situations, Muslim and Buddhist people, both lay people and monks, feel that their lives and property are no longer secure. They feel there are limitations in living and conducting religious activities and suspicion has clouded their relationships with friends of different religions. Thus, they began to question the efficiency and effectiveness of the security operations implemented by government officials during the past decade.

---

² Srisombhom Jitphiromsri. (2559). Analysis 19 Southern border issue in the day when static status is changing. *Prachathai*. Date of Access: Aug, 1st 2017 online: <https://prachatai.com/journal/2016/04/65500>.

Living their lives amidst violence, Buddhists in the southern border areas have reacted in one of the following three ways: 1) avoid the problems by moving out of the affected areas and/or not interacting with others; 2) fight and protect themselves; and 3) have their voice heard for recognition and negotiation.

Some Buddhists resorted to avoiding the said problems by “moving out of the areas”. For instance, Bannang Sata District and Than To District in Yala have been severely stressed since the unrest in 2004. In 2006, the situation seemed to get so much worse that hundreds of Buddhists decided to shelter in Wat Nirot Sangkharam in Yala municipality.³ In addition, most of the Buddhists in a village within Yaring District moved out and there are now only two households remaining.

Meanwhile, certain groups decided to handle the violence by joining “firearms training” to protect themselves and their villages. Since 2004, there have been a number of Buddhist people attending this firearms training and a group called the Village Defense Volunteers⁴ was established. In the following year, 2005, Pol.Col.

---

³ International Crisis Group. (2550a). Southern Thailand: The Impact of the Coup. Brussels: International Crisis Group.

⁴ Mrs. Sujira Saensuk (Aunt Chaem), living in Tanyonglimo, Ra-ngae District, Narathiwat, appeared before Her Majesty Queen Sirikit at Wat Tantikaram on 10 September 2004, and submitted a petition, reporting the hardships and suffering that were a result of the unrest threatening the lives and properties of people in Tanyonglimo, Ra-ngae District and Todeng, Su-ngai Padi District, Narathiwat Province. There were villagers killed almost every day and most of the orchards, e.g. rambutan, long kong, rubber trees, were destroyed. In addition, the sharp weapons, such as knives and axes, were used to attack monks and novices in the south border provinces of Narathiwat, Yala, and Pattani. It was such

Pitak Eadkaew began to assemble people in Yala and founded the Raum Thai Group, an armed group for self-defense in situations of unrest. Most of the members are Buddhist, with only a few Muslims in the group.⁵ Then, in 2008, the village security teams were set up.⁶ It is noticeable that the initial assemblies, some of which still exist at present, were mostly formed as a ready response to the violence by using more violence.

Some of the groups raised their voice and peacefully pressured officials by means of “protest” and “assembly” in the form of organizing and networking. Today, a large number of Buddhists

---

a serious threat that the people could no longer live with it. So, they appealed and asked for assistance from Her Majesty Queen Sirikit. With training from the government, they decided to cooperate with one another and use weapons to protect themselves and their properties. Therefore, Her Majesty Queen Sirikit ordered the Royal Thai Aide-De-Camp Department, Army Area Region 4, and the 3rd Infantry Battalion, Marine Division, to launch a project of volunteer security guards for villages.

⁵ International Crisis Group (2550b, p. 20) reported that Ruam Thai Group has 6,000 members, approximately 200 of whom were Muslim.

⁶ The village security teams were founded in 2008 as to Section 20 of National Government Organization Act, BE 2534 (and additional amendment), Local Administration Act, BE 2457 (Section 94, 95 and 102), and Organization of Village Development and Self-Defense Volunteer Act, BE 2522 (Section 16 and 18). The village security teams are volunteer officials who have passed the training courses for village security and were appointed by District Chief Officers. Their duty is to protect the villages and assist the government officials based on the Local Government Acts. The applicants for village security teams must be of Thai nationality, be in good health, and live in the said villages for not less than 3 months. They must strongly adhere to the democratic regime of government with the King as the Head of State. The village security teams were established mainly to maintain peace and security in the villages within the south border provinces.

are keen to join the movement with the intention of solving problems while creating more peace. Previously, Buddhists always assembled to carry out activities concerning religion, traditions, and cultures. There were only a few groups who were determined to deal with peace directly. The Buddhist groups involved in peace creation include: 1) The Buddhist Network for the Protection and Promotion of Buddhism,⁷ based in Yala; 2) The Buddharaksa Club in the Southern Border Provinces⁸ with its head office in Narathiwat; 3) The Buddhists Network for Peace, based in Yala and Pattani; 4) The Dhamma for Peace Network, located at Wat Buraparam, Yaring District, Pattani province, and led by Phra Kru Kosit Sutaporn; 5) The Volunteer Monks in the Five Southern Provinces, chaired by Phra Kru Kosit Sutaporn, an abbot at Wat Buraparam, Pattani province, with a network throughout the five south border provinces.⁹

---

⁷ Mr. Somnuek Rakang is the chairman of Buddhist Network for Buddhism Protection and Promotion

⁸ The club joined the activities of Wat Phra Dhammakaya in the south border areas, dedicated to Buddhist monks in 323 temples and offering the morning alms to 2 million monks throughout 77 provinces. This is regarded as morale support to the monks, the police officers, the soldiers, the teachers, and the people in four south border provinces. (Narong Nuchuae, 2559)

⁹ The Volunteer Monks in the Five Southern Provinces was initiated in the year 1990 under the name Project of Buddhism Security Promotion in 5 Southern Border Provinces. The project was initiated with an idea from Somdet Phra Phutthačhan, the Chief of State Administration on Religious Affairs who was acting on behalf of the Supreme Patriarch. In the beginning, the project was under supervision of SBPAC. Then, it was transferred to the National Office of Buddhism and The Office of Morality, Ethics, and Security of Nation, Religion, and Monarchy Promotion, whose central office is located in Wat Sraket Rajavaravivhara. Since then, the project has been organized by these two institutions. There have also been some

Furthermore, there are also a few female groups: The *Phut Son* group, formed through friendship, sisterhood, and closeness; and The Buddhist Women for Society group founded by an assembly of women in the three south border provinces and four districts in Songkhla province. There are also many other Buddhist groups, such as the Patriotic Buddhists Group and the Panare Buddhist Group. These groups are segregated from the larger ones, but they all are still related to one another.

The situation in the southern border provinces has developed in such a way that the local Buddhists coordinate with one another and express their demands through the public space. Internal Security Operations Command, Region 4, has given support to this consolidation, by supporting the foundation of “*Southern Border Buddhist Confederation*” in April 2017. Therefore, the Buddhist groups listed above have coordinated with the federation on different levels.

The awakening of Buddhist groups is deemed a good sign in terms of politics for the peace process in the south border provinces. It is seen as an increase in participation and in voices from different local individual groups, which is significant for the future of peaceful coexistence in the southern border provinces.

Section 3: Anxieties of Buddhist people in the southern border provinces

3.1 Buddhist people feel as if they have no security in life: The Buddhists’ anxiety becomes a frequent topic in the WPT

---

trainings for monks in the south border provinces, of Satun, Songkhla, Pattani, Yala and Narathiwat, under the name “Training for Monk Speakers” (Thanatsri Sawatdiwat, M.R.W., 2560)

dialogues. Their security in daily life, including traveling, making a living, attending religious ceremonies, and interacting with friends of different religions, results in more stress in their lives. For instance, they must avoid repeating the same routes by taking the longer distance of other routes when travelling, they have fewer job opportunities due to the social discrimination, and the time schedule of religious ceremonies has changed while some have been canceled altogether for safety reasons. Suspicion has deteriorated their relationships with friends of different religions.

3.2 Buddhist people are worried about the loss of Buddhist and Thai identities, and the eventual disappearance of Buddhist communities in the southern border provinces:

The feeling of insecurity forces Buddhists in this area to change the time schedule of religious ceremonies. For example, the light waving rite or the prayer for funeral must be conducted before evening time. Also, the time for collecting alms by the Buddhist monks and for the display of Buddha statues in the schools, where there are both Thai and Muslim students and teachers, must be changed. Therefore, Buddhists are aware that both Buddhist and Thai identities are severely affected by these situations of unrest. In addition, local Buddhist people are anxious about the migration of Buddhist citizens. According to the survey of population in 2010, the number of Buddhist people in the southern border provinces was less than 300,000.¹⁰ The continual migration may finally result

---

¹⁰ According to the Population and Housing Census in 2010, the number of Buddhist population in the south border provinces was 289,125, i.e. 94,397 in Pattani, 100,928 in Yala, and 93,800 in Narathiwat. Source: http://popcensus.nso.go.th/table_stat.php?t=t1&yr=2553, Access date: 21/05/2558

in the disappearance of Buddhist communities. Buddhist temples and monks cannot live if there is no support from lay people and Buddhist communities. As a result, the multicultural society in the southern border provinces will completely disappear.

3.3 Policies with unequal treatment towards different religious followers: Certain groups of Buddhists feel that they have not received the same treatment as Muslims, and, therefore, they have lost many opportunities. For instance: 1) Some government agencies providing scholarships or quotas for higher education focused on Muslim students; thus, Buddhist youths feel that they receive unfair treatment; 2) The proportion of Buddhist students is much lower than that of Muslim students in some local universities. This could mean that young people from the areas of unrest have no interest in studying within the southern border provinces. 3) There is a rumor that the administration of the examination for civil service or that promotions in certain government units favors Muslim applicants or officials over Buddhists. For example, some criteria indicate that the applicants must be able to communicate in the Malay language. Moreover, the proportion of questions on the test concerning Muslim principles and ceremonies is higher than the proportion of questions geared towards Buddhism. This opposes policies that promote multiculturalism. 4) Some hospitals in the areas provide only Muslim cuisine and ignore Buddhist cuisine. Consequently, the Buddhists feel that the lifestyle of Buddhism is being completely ignored.

3.4 Buddhist people have no confidence in their future:

Due to the lack of official participation in peace talks, the Buddhists are afraid that their concerns will not receive enough attention. Meanwhile, they fear that the peace agreements that shape their future will not correspond with their expectation.

Therefore, Buddhists express their anxieties about coexistence with communities of different religions, both in and out of the south border areas. They notice the negative changes that are corroding the existing relationships among the communities. The reasons behind these changes may include: 1) The decrease of spaces for interaction between people of different religions. 2) The increase of misunderstanding and bias between people of different religions as a result of instigation from different social media by extreme groups, both Buddhist and Muslim. 3) The different understandings of religious practices; for instance, whether it is possible for Muslims to attend a meeting held within the temple compound, not joining any religious ceremony. Muslim leaders on all levels should explain what Muslims can and cannot do, so that both Buddhists and Muslims can have complete understanding. Also, this could help reduce tensions while enhancing the relationship between communities of different religions, both in and out of the southern border areas.

3.5 Buddhist people are not confident in government policies and guidelines to promote multiculturalism: The government's main approach to addressing conflict in the region has focused on a political and military perspective. The authorities approach to religious communities has been to try to build understanding and support for state policies. So far, policies in

relation to inter-religious relations are perceived as an attempt to cover up the tensions between the religious communities rather than a sincere attempt to promote genuine collaboration and trust. In addition, because of the changing educational systems, the children of different religions are separated from one another, leading to a lack of opportunity for interaction, the lack of opportunity to learn other languages and cultural skills, and the lack of social interaction that could help relieve disputes and suspicions in the future.

3.6 Buddhists are anxious about the problem-solving methods and management of the government, which will have an effect on the quality of life for the people there. For example:

1) The problem of narcotics is spreading amongst young people in the southern border provinces, and is linked to an increase in the crime rate. Additionally, the addicted may be abused or misled to commit crime or unrest within the regions. 2) Students' educational achievements are lower than those of children in other regions of the country. 3) It is possible that students may not be able to benefit from the policy that encourages the students to study in public schools and pay no tuition fees from kindergarten through high school.

Section 4: Proposals to the Peace Dialogue Panel

Most of the people, both Buddhist and Muslim, are not well informed about the ongoing peace dialogues despite the government's effort to promote their participation. However, some Buddhists who have followed the peace talks, think that the members of the panel

do not understand the hardships of the Buddhist people that have come from the conflicts between the government and the MARA Patani. It is vitally important that Buddhists understand and participate in the peace process, that will inevitably affect their future. To facilitate the effective participation of Buddhists, therefore, the WPT has presented the following proposals to the peace dialogue panel, which includes the Thai government (Party A), the MARA Patani (Party B), and the Facilitator.

4.1 The persons involved in the peace dialogue panel should not ignore the feelings of the Buddhist people. All parties in the dialogues should care for the feelings of Buddhists, and accept that their voices may have influence on the peace agreements in the future.¹¹ The attention paid to the stakeholders' feelings must not be disregarded, since these feelings reflect their genuine demands, and can probably support or hinder the peace process. Consequently, the dialogues must include activities that involve social remedy and can cope with dissensions between different religious communities in the regions.

4.2 The peace dialogue panel should promote and extend understanding of the peace process. To narrow the gap in the dialogue process, the Thai government, particularly the Office of the

---

¹¹ After a terrorist shot a female student to death in Yupo, Mueang Yala District, Yala, in April 2007, the relatives of the victim and Buddhists in that area carried her body to Yala City Hall and proposed 8 security measures to security officials. Item 3 indicated that the Reconciliation Project should be terminated, while item 7 suggested "absolute prosecution" against the terrorists (Rat Bamrung Rat, 2550)

Secretary of Areas Coordination Division, should meet with people, both Buddhist and Muslim, in villages, to inform their groups and networks about the peace process. In addition, the communities should be invited to follow up, examine, and provide suggestions about the peace dialogues.

4.3 The peace dialogue panel should seek collaboration in creating a mechanism that can promote participation from religious followers. In order to promote meaningful participation, all parties in the peace process should set up plans that will promote participation from religious communities. All departments must be ready to listen to the participants' anxieties and suggestions during the peace talks.

Section 5: The proposals about inter-religious relations and peaceful coexistence

The WPT believes that the government's intervention in the relationships between the different religions may result in either a positive or a negative outcome. Thus, the government needs to be cautious in utilizing the existing resources and potential to bring about harmonious inter-religious relations and peaceful coexistence. Accordingly, the WPT proposes the following suggestions to the government.

5.1 Official population survey. The Ministry of Interior, as well as the other units involved, shall conduct a population and housing census which would also indicate data on the religious affiliation of the citizens. They should also ascertain the actual

number of Buddhists in the southern border provinces, and not just the number of those who are listed in Thailand's civil registration. This is important because there are various sets of existing data on the Buddhist population in the South.¹² These different sets of data can cause, among various parties, some misunderstanding on the proportion of ethno-religious groups living in the South. Data indicating that the number of Buddhists in the South has constantly decreased while the Muslim population has grown rapidly, may lead to the perception that some insurgent groups have successfully chased the Buddhists out of the area. Conducting a population and housing census, and a study on factors affecting the increase and decrease in number of various population groups of the South will create a proper understanding on the population issue.

5.2 Activities that promote the concept of multiculturalism should be initiated. The curriculum concerning “cultural literacy”, should be reintroduced. Actually, this curriculum was developed and

¹² According to the population survey by the Ministry of Interior in 2004, in the three south border provinces (Pattani, Narathiwat, and Yala) the Buddhist population was 207,033 or 14.53%, and the Muslim population was 1,213,387 or 85.16% (RYT9, 2547). The survey in 2015, by the Department of Provincial Administration, Ministry of Interior, referring to Service Plan 2018-2022, Regional Health 12, Ministry of Public Health (2017), indicates that the total population in the south border provinces was 1,996,660; In Pattani there were 694,451, with Muslims 87.6% (608,339 people) and Buddhists 12.39% (86,112 people), in Narathiwat there were 783,651 with Muslims 89.05% (697,841 people) and Buddhists 10.74 (85,810 people), and in Yala there were 518,558 with Muslims 79.6% (412,772 people) and Buddhists 20.13% (105,786 people). On the whole, the total number of Muslims in the three south border provinces was 1,718,952 or 86.09% while that of Buddhists was 277,708 or 13.91%.

implemented in training courses for several groups in the southern border provinces for more than 10 years. The administration of this curriculum was conducted by the Peace Information Center, Thammasat University with continual support from the Ministry of Culture, and the Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre, with the collaboration of the Office of the National Security Council, Southern Border Provinces Administration Centre, and Internal Security Operations Command, Region 4. This corresponds to the vision in the policies on southern border province administration and development 2017-2019, indicating that, “The societies in the southern border provinces are safe and secured from violence. The ways of life of individuals are protected and developed based on a multicultural society and on participation in a sustainable peace process”. Accordingly, the Ministry of Culture should initiate policies on multiculturalism as well as initiating practical plans suitable for use in both the southern border provinces and in other regions of the country. To draft these policies, there should be collaboration amongst the working teams of different sectors, e.g. government agencies, education agencies, civil society, and religious organizations. These working teams should study the policies on multiculturalism in other countries and investigate the coexistence of people with religious and racial diversity. After laying out the draft of the policy on multiculturalism, there should be an arena where diverse views on the suggested policy draft could be heard, prior to its implementation.

5.3 The curriculum in primary and secondary schools should be designed in a way that promotes multiculturalism.

The Ministry of Education should: 1) improve the curriculum and

lessons by integrating subjects and contents relating to multiculturalism, cultural and racial diversity, principles of human rights (especially cultural rights), and peaceful means of responding to conflict. Thereby, the contents should be modernized with more details than the existing lessons provide; and, 2) design the instructional manual to include subjects and content relevant to the creative concepts of multiculturalism. Meanwhile, learning outside of the classroom, and interaction between young people of different religions and cultures should be encouraged.

5.4 The government ensures that all communities of all religions and races are treated with fairness. The Internal Security Operations Command, Region 4, the Southern Border Provinces Administration Centre, the Islamic Committee of South Border Provinces, and the Ecclesiastical Provincial Governors should express their desire and intent to treat all communities of all religions and races with fairness. Also, these agencies should mutually lay out the policies, action plans, and practice guidelines to determine the best solutions. In case of any doubts in the government's policies and operations concerning religious and cultural matters, the departments in charge should provide clarification. This is to create trust and confidence between the government and the communities, as well as between the communities themselves.

5.5 The government should support economic activities that promote peaceful coexistence. In addition to the security of life and property, the people in the southern border provinces are worried about economic security which is vitally required and important. The

promotion of economic activities should place an emphasis on the creation of relationships among the people in their communities. For example, there should be support for a cooperative business within the community of Buddhist and Muslim peoples. This will be beneficial in terms of basic needs of the people, while encouraging their peaceful coexistence.

Pengesyuran Kumpulan Tenunan Keamanan (KTK) terhadap Keadaan Buddhis di Wilayah Sempadan Selatan

Bahagian 1 : Pendahuluan

Kumpulan Tenunan Keamanan (KTK) telah ditumbuhkan pada tanggal 12 Julai 2015.¹ Bermula pertumbuhan dari kumpulan peserta seminar atau perbincangan Buddhis yang berminat mengkaji hal permasalahan konflik dan keganasan di Wilayah Sempadan Selatan yang menyebabkan kerosakan perhubungan antara Buddhis dengan Muslim. Agensi ini berharap pembelajaran dan pemahaman masalah akan terjumpa jalan penyelesaian dan mengurangkan perasaan ketidakselesaian di antara kedua-dua komuniti agama tersebut. Pertubuhan KTK untuk bertugas sebagai wakil bagi Buddhis dalam pembangunan perubahan positif terhadap masalah kekacauan sangat bermakna. Kerana pada masa tersebut, peranan Buddhis

---

¹ Kumpulan Tenunan Keamanan (KTK) ditumbuhkan antara perjumpaan seminar di kalangan Buddhis di bahagian pusat di bawah projek “agama Buddha dengan kehidupan bersama antara kaum majoriti dengan kaum minoriti dalam masyarakat Thai” anjuran Institusi Perikemanusiaan dan Pengajian Pengamanan, Universiti Mahidol dan Pusat Pengajian Keteguhan ETH Surik disokong oleh Kementerian Luar Negara dan Gabungan Kerajaan Swiss (FDFA).

yang mendorong untuk membina keamanan di kawasan sempadan selatan itu masih sedikit dan perlu penyokongan yang lebih kuat lagi.

KTK merupakan agensi tidak berkekalan struktur pentadbirannya. Jika ditugas sebagai “lokasi” perjumpaan untuk pertukaran pendapat melalui perbincangan dalam kepelbagaian bentuk. Agensi sentiasa menerima pendirian bagi setiap pihak secara berterusan. Walaupun KTK itu merupakan agensi Buddhis tetapi lokasi pertukaraan pendapat tersebut juga sudi menerima kedatangan penduduk Muslim dan pegawai kerajaan tidak kira dalam kesempatan apapun. Kebanyakan peserta Buddhis itu terdiri dari sami dan orang awam yang datang dari Wilayah Sempadan Selatan dan ada juga terdiri Buddhis yang datang berlainan tempat dalam Negara Thailand. Semua mereka mempunyai kepelbagaian pendapat dan pendirian terhadap masalah sosial politik. Peserta yang bersama KTK itu semua berbeza agensi dan jaringan. Mereka datang di atas nama persendirian dan ada juga berkumpul. Mereka tidak ada ikatan yang berbentuk agensi di antaranya. Tetapi ikatan akan wujud apabila mengadakan aktiviti pentas perbincangan untuk mendorong perhubungan dan kehidupan bersama secara aman damai di antara kaum minoriti dengan kaum majoriti dalam masyarakat Thai.

Dalam tempoh tiga tahun yang lepas, KTK telah mengadakan aktiviti perbincangan untuk pertukaran pendapat sesama kumpulan Buddhis sendiri dan termasuk juga kumpulan yang lain ikut serta. Jika aktiviti itu diadakan di bahagian selatan akan dinamakan KTK Bahagian Selatan atau KTK. S. Selain itu, mengadakan perhimpunan antara Buddhis dari sempadan selatan dan Buddhis Bangkok sebagai penghubung atau utusan untuk mendorong kesefahaman

antara Buddhis sendiri dan antara Buddhis dengan Muslim di dalam kawasan sempadan selatan dan di luarnya.

Dokumen ini merupakan pengumpulan data yang dihasilkan dari pengadaaan aktiviti dalam tahun 2015-2017, hasil dari pengumpulan data temu duga dan perbincangan Ketua Buddhis 24 orang (Awal Tahun 2015). Data juga dihasilkan dari turun ke lapangan (*fieldtrip*) untuk 1) Meziarahi dan mendengar permasalahan kebimbangan dan kemahuan bagi masyarakat Buddhis dan 2) mempelajari pengalaman kehidupan bersama dalam masyarakat secara aman damai di antara masyarakat Buddhis dengan masyarakat Muslim. Pengumpulan data juga hasil dari soal selidik dengan bentuk anggota KTK. S memberi soal selidik itu kepada Buddhis dalam jaringan untuk menjawabnya (Mei – Oktober 2017). Dokumen ini bertujuan untuk mempamerkan data yang telah dikumpulkan kepada pihak berkaitan dan masyarakat umum supaya mengetahui keadaan sikap dan pendirian bagi Buddhis di sempadan selatan. Agensi berharap bahawa data ini akan bermanfaat untuk membuat keputusan sebab telah mempunyai data yang melimputi dan sebagai rujukan asas yang lebih jelas untuk memahami terhadap Buddhis selatan.

Bahagian 2 : Keadaan Buddhis di Wilayah Sempadan Selatan

Semenjak Januari tahun 2004 sehingga sekarang Buddhis dan Muslim selalu menjadi mangsa dalam keganasan terutama orang awam yang tidak bersenjata dan tidak ada bahagian dalam peperangan. Sejak hari itu sampai bulan Mac 2016 berlaku

keganasan 15,530 kali.² Jabatan Pemberian Bantuan Penyembuhan, Pusat Pentadbiran Wilayah Sempadan Selatan (SBPAC) telah menjelaskan bahawa semenjak tahun 2004-2017 mangsa yang telah terkorban nyawa berjumlah 4,988 orang: iaitu, Buddhis 2,756 orang dan Muslim 2,211 orang. Mangsa yang tercedera berjumlah 9,243 orang, iaitu: Buddhis 7,004 orang dan Muslim 2,770 orang.

Keadaan keganasan yang berlaku itu menyebabkan penduduk Muslim dan Buddhis sama ada orang awam atau sami Buddha telah merasa keselamatan jiwa dan harta benda tidak ada bagi mereka. Mereka merasa terbatas dalam kehidupan dan beribadat harian, dan timbul kecurigaan perhubungan di antara mereka yang berlainan agama. Oleh demikian itu, maka dipersoalakan tentang keberkesanan dan keberhasilan pelaksanaan tugas bagi pegawai kerajaan dalam hal pengawalan keselamatan penduduk tempatan. Dalam tempoh sepuluh tahun ini, kehidupan dalam suasana keganasan itu telah memberi tekanan terhadap Buddhis di sempadan selatan dan bereaksi tiga bentuk, iaitu melarikan diri dari masalah dengan keluar dari kawasan atau tidak peduli kepada sesiapaupun, bersedia melawan dan mencari jalan untuk menjaga keselamatan diri dan bersuara kepada masyarakat untuk memberi tekanan dan perundingan.

Setengah Buddhis memilih untuk menjauh dari masalah itu dengan cara “berpindah keluar dari kawasan” seperti di daerah Bannang Sata dan Thanto, Wilayah Yala. Keadaan sangat tegang semenjak berlaku peristiwa kekacauan tahun 2004, apabila sampai

---

² Srisomphob Citphiromsri. (2016). Ulasan 19 isu keadaan sempadan selatan pada masa kestabilan yang sedang berubah. Pracha Thai. Pada 1 Ogos 2017, dari: <https://prachathai.com/journal/2016/04/65500>

tahun 2006 keganasan itu berterusan dan berkemungkinan tambah kuat. Buddhis beratusan perlahan-lahan melindungi diri ke Wat Nikroth Sangkhamram di Perbandaran Yala³ dan Buddhis yang tinggal di salah sebuah kampung di daerah Yaring telah berpindah keluar dari kampung sehingga tertinggal penduduk di kampung itu hanya dua buah keluarga sahaja.

Terdapat sekumpulan Buddhis yang memilih cara untuk “berlatih penggunaan senjata api” untuk mempertahankan diri dan kampung mereka. Sehingga terdapat kebanyakan Buddhis ikut serta latihan bersenjata itu. mereka bertujuan untuk mempertahankan kampung halaman. Maka wujud pertumbuhan “Rakyat Menawar Diri Menjaga Kampung (MMK)”⁴ dan kemudian tahun 2005 Leftenan Kolonel

---

³ International Krisis Group. (2007a). Peristiwa bahagian selatan Thai: Kesan dari perampasan kuasa. Brussel: International Krisis Group

⁴ Dengan sebab Sucira Saensukh (Pa Chaem) penduduk kampung Mukim Tanjung Lima Daerah Rakngaek Wilayah Narathiwat telah masuk mengadap Duli Permaisuri di Wat Tantikaram pada 10 September 2004 mempersembahkan rayuan melaporkan tentang mereka sedang mengalami kesusahan dengan sebab penimbunan kekacauan. Dengan melakukan pembunuhan, merosakkan harta benda hak rakyat di kawasan Mukim Tanjung Lima, Daerah Rakngaek dan Mukim Tok Deng, Daerah Sungai Padi Wilayah Narathiwat. Pembunuhan harian terhadap orang awam itu selalu berlaku dan memusnahkan kebun buah-buahan seperti kebun rambutan, kebun dokong, dan kebun getah. Selain itu, mengguna senjata tajam seperti mengguna pisau menyembelih sami Buddha dan mengguna kapak mencantas leher sami buddha. Di kawasan Wilayah Sempadan Selatan, iaitu: Narathiwat, Yala, dan Pattani dapat dikatakan sebagai bahaya merebak yang bertambah kekuatannya sehingga rakyat tidak mampu bersabar lagi. Oleh demikian, rakyat membuat rayuan untuk memohon pertolongan dari beliau. Dengan cara rakyat menawarkan diri dan bersatupadu memegang senjata untuk membela nyawa dan menjaga harta benda mereka. Latihan bersenjata itu akan dibantu oleh

Phithak Eiadkeiw yang bermula menghimpun penduduk di Wilayah Yala dan kebanyakan ahli terdiri dari Buddhis tetapi yang muslim sedikit sahaja.⁵ Kemudian tahun 2008 telah menumbuhkan Kumpulan Menjaga Keselamatan Kampung (KMK)⁶ dapat diperhatikan bahawa pergabungan pada awal dan berterusan sehingga ke hari ini berbentuk bersedia untuk menerima keadaan dan persiapan bertindak keganasan dengan keganasan.

Terdapat setengah kumpulan menggunakan cara bersuara dan memberi tekanan terhadap pegawai kerajaan secara aman dalam bentuk pergerakan seperti “demotrasi” dan “Gabungan Pertubuhan”

---

pegawai askar. Permaisuri bertitah kepada Jabatan Pengawal Peribadi Baginda menyelaraskan dengan Angkatan Tentera Bahagian 4 dan Jabatan Tentera Darat 3 dan Angkatan Tentera Marin telah mengadakan projek Rakyat Menawarkan Diri Menjaga Kampung (MMK).

⁵ International Crisis Group. (2550b, halaman 20) melaporkan bahawa Kumpulan Gabungan Thai mempunyai ahli berjumlah 6,000 orang dalam jumlah tersebut mempunyai Muslim 200 orang lebih kurang.

⁶ KMK ditubuhkan pada tahun 2008 dengan mengguna kuasa mengikut Fasal 20 Hak Akta Peraturan Pentadbiran Urusan Kerajaan Tahun 2534 B (dan yang ada perubahan tambahan) Akta Berbentuk Pemerintahan Tempatan Tahun 2457 B (Fasal 94, 95 dan 102) dan Akta Peraturan Pentadbiran Kampung Rela Membina dan Menjaga Diri Tahun 2522 B (Fasal 16 dan 18). KMK merupakan rakyat menawarkan diri dalam kawasan yang pernah mengikuti kursus program Kumpulan Menjaga Keselamatan Kampung. Telah dirasmikan oleh Ketua Daerah untuk melaksanakan mengawal keselamatan kampung dan membantu pegawai kerajaan mengikut undang-undang berbentuk pemerintahan kawasan tempatan dengan memilih orang yang berbangsa Thai, bagus kesihatan dan bermustautin di kampung itu tidak kurang dari 3 bulan. Mereka itu mesti berbangga dengan sistem pemerintahan demokrasi yang mempunyai raja sebagai pemerintah tertinggi. KMK ditubuh untuk menjaga ketenangan dan keselamatan dalam kampung di Wilayah Sempadan Selatan itu diutamakan.

sebagai kumpulan agensi dan jaringan. Sekarang Buddhis berkesedaran bahawa bekerja untuk penyelesaian masalah keganasan dan memperbanyak pembinaan keamanan itu penting. Pada awalnya, kumpulan Buddhis berkumpul untuk mengadakan upacara kepentingan keagamaan dan kebudayaan sahaja. Hanya sebahagian kecil berkumpul untuk membincangkan hal keamanan sebagai topik utama. Buddhis yang terlibat sebagai kumpulan utama dalam pembinaan keamanan di sempadan selatan, iaitu: 1) Jaringan Buddhis untuk Melindungi dan Menyokong Agama Buddha⁷ bertapak di Wilayah Yala, 2) Persatuan Buddha Menjaga Wilayah Sempada Selatan⁸ tapak utamanya di Wilayah Narathiwat, 3) Jaringan Buddhis untuk Keamanan bertapak di Wilayah Yala dan Pattani 4) Jaringan Buddhisme Menuju Keamanan bertapak di Wat Burapharam Daerah Yaring Wilayah Pattani Sami Guru Khosit Sutaphon sebagai ketua, 5) Jaringan Pengajar Buddha Sukarelawan 5 Wilayah Sempadan Selatan, Sami Guru Khosit Suktaphon ketua Sami Wat Burapharam Wilayah Pattani sebagai ketua jaringan dan mempunyai jaringan di seluruh 5 Wilayah Sempadan Selatan.⁹ Selain itu, terdapat dua

---

⁷ En. Somnek Rakhang sebagai Ketua Jaringan Buddhis untuk Melindungi dan Menyokong Agama Buddha.

⁸ Dengan persatuan telah bercampur tangan dalam setengah aktiviti Wat Thammakai di kawasan sempadan selatan seperti acara memberi barang-barangan kepada sami 232 wat dan projek derma makanan kepada sami 2 juta orang di 77 wilayah seluruh wat Thailand. Tujuan untuk menolong dan memberi semangat kepada para sami, pegawai polis, askar, guru, pensyarah dan rakyat dalam kawasan yang berlaku kekacauan 4 Wilayah Sempadan Selatan dan sebagainya (Narong Nhushia, 2559 B).

⁹ Projek Jaringan Pengajar Buddha Sukarelawan 5 wilayah bermula dari tahun 2533 B di bawah nama projek menyokong keamanan hak keagamaan Buddha di 5

kumpulan wanita tulen, iaitu: 1) Kumpulan Perhimpunan Buddhis merupakan kumpulan yang ahlinya terdiri dari kaum sahabat handai yang akrab, 2) Kumpulan Wanita Buddhis untuk Masyarakat yang bermula dengan ajakan wanita 3 wilayah dan 4 daerah wilayah Songkhla dan terdapat lagi beberapa kumpulan seperti Kumpulan Buddhi mencintai Thai, Kumpulan Buddhis Daerah Panarek. Semua kumpulan tersebut itu terbech dari kumpulan yang lebih besar darinya tetapi semua kumpulan itu ada kaitannya.

Apabila keadaan di Wilayah Sempadan Selatan membina ke situasi yang Buddhis itu mulai berkumpul dan kebanyakan merayu di kawasan dengan menzahirkan di masyarakat umum. Jabatan Keselamatan dalam Negeri Kawasan 4 Bahagian Depan (JK.NK.K4 BD) terus menyokong perkumpulan Buddhis seperti menyokong pertumbuhan “Gabungan Buddhis Wilayah Sempadan Selatan” (dengan tidak campur tangan) pada bulan April tahun 2018 dengan cara semua kumpulan Buddhis tersebut bercampur tangan dengan Gabungan Buddhis Wilayah Sempadan Selatan yang berlain peringkat.

---

wilayah sempadan selatan. Bermula dengan pemikiran Sami Buddha Phuthacan (Kiaew Upsaeno) ketika beliau bertugas sebagai ketua Persatuan MahaTherap dan para pelaksana tugas penggantian Pengetua Sami Negara Thai. Projek ini pada permulaanya di bawah jagaan SBPAC kemudian diambil alih oleh Jabatan Kebangsaan Keagamaan Buddha sebagai penyelarasan dan Jabatan Penyokongan Etika Moral dan keamanan kepada Institusi negara, agama dan maharaja dan jabatan pusat terletak di Wat Sakket Rachawara Mahawikhan sebagai pemula dan menjaga projek ini dan selalu mengadakan aktiviti bengkel Sami Buddha di kawasan 5 Wilayah Sempadan Selatan, iaitu Satun, Songkhla, Pattani Yala dan Narathiwat di bawah projek nama “Latihan Penceramah Buddha Proses Moral” (Thanadsri Swaddiwat, 2560 B)

Kesedaran bagi kumpulan Buddhis itu sebagai tanda perkembangan politik ke arah yang baik terhadap proses perdamaian di Wilayah Sempadan Selatan. Kerana semua kumpulan makin bertambah kerjasama dan penyuaran. Perkara yang penting adalah untuk menentukan masa depan kehidupan bersama di kawasan sempadan selatan.

Bahagian 3: Kebimbangan Buddhis di Wilayah Sempadan Selatan

3.1 Buddhis rasa kurang stabil dan selamat dalam kehidupan harian kebimbangan yang menjadi topik utama bagi Buddhis dalam setiap kali mengadakan pentas perbincangan KTK adalah berkaitan dengan keselamatan dalam kehidupan harian. Keselamatan harian bagi mereka termasuk hal perjalanan, pekerjaan, keagamaan dan pergaulan dengan orang yang berlainan agama. Semua perkara itu, selalu menimbulkan ketegangan terhadap kehidupan harian bagi orang ramai seperti perjalanan harus bertukar-tukar laluan, terhad peluang untuk mendapat pekerjaan kerana membezakan kedudukan sosial. Pelaksanaan masa beribadat juga berubah yang sering dilakukan pada setiap hari atau setengah aktiviti keagamaan harus diberhentikan dengan sebab keselamatan dan kecurigaan yang menyebabkan pergaulan dengan orang berlainan agama itu berkurangan.

3.2 Buddhis rasa susah hati dengan kehilangan gaya hidup Buddha berketurunan Thai dan kegagalan bagi komuniti Buddhis di Wilayah Sempadan Selatan seperti perasaan ketidakselamatan

menyebabkan Buddhis di sempadan selatan terpaksa menukar waktu untuk melaksanakan aktiviti keagamaan, contoh acara pusingan lilin, bacaan bagi si mati selalu dilakukan waktu senjakala ditukarkan kepada sebelum waktu senjakala, persembahan makanan perletakan patung Buddha di setengah sekolah yang mempunyai guru dan pelajar Muslim dan lain-lain. Buddhis berpendapat bahawa keidentitian Buddhis telah menerima kerosakan yang bersangkutan dari masalah kekacauan ini. Selain itu, Buddhis tempatan rasa bimbang terhadap satu perkara lagi, iaitu perpindahan dari kawasan Buddhis. Dapatan data dari peninjaun penduduk tahun 2010 bahawa penduduk Buddhis di tiga wilayah sempadan selatan sekarang jumlahnya berkurang dari tiga ratus ribu orang.¹⁰ Jika perbidahan ini terus berlaku akan mengakibatkan *kehilangan komuniti Buddhis*. Dengan sebab tidak ada orang awam yang memberi sokongan itu wat dan sami tidak dapat hidup dan bergerak lagi. Secara tidak langsung masyarakat majmuk di sempadan selatan akan berubah gaya hidupnya.

3.3 Satu perkara lagi Buddhis rasa bimbang dengan polisi pelaksanaan terhadap Buddhis yang kurang keseimbangan.

Terdapat sekumpulan Buddhis berpendapat bahawa pelaksanaan polisi tersebut menyebabkan diri mereka dilakukan tidak sama dengan orang Melayu Muslim kerana mereka selalu tidak dapat peluang dalam beberapa bidang seperti 1) terdapat sebahagian

---

¹⁰ Dari carta statistik banci penduduk dan perumahan tahun 2010 jumlah rakyat Buddhis di Wilayah Sempadan Selatan itu hanya 289,125 orang. Dalam jumlah tersebut itu terdiri dari Buddhis di Pattani berjumlah 94,397 orang, dari Yala berjumlah 100,928 orang dan dari Narathiwat berjumlah 93,800 orang. Sumber dari http://popcensus.nso.go.th/table_stat.php?t=t1&yr=2553 cari pada 21/05/2558

unit kerajaan memberi sokongan biasiswa pengajian atau peluang utama kepada belia Muslim untuk menyambung pelajaran di peringkat pengajian tinggi. Oleh itu, menyebabkan belia Buddhis merasa perkara ini tidak adil bagi mereka 2) terdapat sebahagian universiti tempatan mempunyai jumlah makin berkurang mahasiswa Buddhis menyebabkan jumlah terbesar di kalangan mahasiswa adalah mahasiswa Muslim. Ini menyatakan bahawa belia di luar kawasan sempadan selatan kurang berminat untuk menyambung pelajaran mereka di univesiti tersebut. 3) terdapat arus berita mengatakan ujian untuk mendapat jawatan kerajaan atau kenaikan pangkat dalam unit kerajaan itu di sebahagian tempat mengadakan ujian dalam bentuk mempermudah bagi Muslim dari Buddhis seperti dengan mengadakan syarat tertentu. Kelayakan untuk mendapat jawatan harus menguasai bahasa Melayu dan soalan peperiksaan pula banyak membincangkan hal-hal agama Islam adapun hal agama Buddha hanya sedikit sahaja. Salah dengan polisi kerajaan menyokong konsep masyarakat majmuk dan 4) terdapat sebahagian hospital telah membatalkan dapur Buddha hanya tertinggal dapur Muslim sahaja. Hal ini menyebabkan Buddhis merasa tersingkirkan cara hidup mereka yang patut dikekalkan.

3.4 Buddhis merasa ketidakpercayaan terhadap masa depan mereka dan keturunannya kerana mereka tidak berhak untuk bercampur tangan dalam proses perbincangan kedamaian secara rasminya. Mereka merasa hal kebimbangan Buddhis itu akan diberi perhatian secara benarnya. Mereka merasa bimbang keputusan perbincangan perdamaian akan menentukan masa depannya tetapi tidak seperti yang dikehendaki olehnya.

Buddhis menzahirkan perasaan kebimbangan terhadap kehidupan bersama antara komuniti yang berbeza agama, sama ada di kawasan tempatan dan luarnya. Mereka berpendapat bahawa perhubungan mereka telah berubah ke arah negatif pada hal sebelum ini perhubungan mereka di dalam komuniti yang berbeza agama ini di tahap yang baik. Faktor-faktor perubahan di atas itu disebabkan oleh 1) kekurangan pergaulan sosial di antara kumpulan yang berbeza agama, 2) bertambah kesalahfahaman dan kecurigaan di antara kumpulan yang berbeza agama. Pemanasan selalu dibakar oleh kumpulan pelampau sama ada Buddhis mahupun Muslim dengan melalui berbagai media sosial, 3) kesalahfahaman tentang tatasila keagamaan seperti mengadakan mesyuarat di wat bagi Muslim, dapat atau tidak dicampur Muslim dalam aktiviti keagamaan Buddha? Dengan demikian, ketua agama Islam di peringkat wilayah atau negara perlu keluar memberi penjelasan supaya menjelaskan aktiviti yang manakah dapat dilakukan (halal) atau diharamkan? Hal ini dijadikan sebagai pengetahuan umum bagi Muslim dan Buddhis. Ketegangan akan mengurang dan perhubungan di antara komuniti juga bertambah baik sama ada di dalam dan luar kawasannya.

3.5 Buddhis tidak yakin dengan polisi dan penggalakan masyarakat majmuk terhadap sektor kerajaan dan agensi-agensi lain. Mereka berpendapat bahawa penekanan keteguhan politik dan tentera menyebabkan dimensi perhubungan antara sektor kerajaan dengan pemeluk agama. Lingkungan pemikiran mereka dikehendaki di bawah polisi kerajaan, iaitu pemeluk agama harus memahami kerajaan. Pihak kerajaan akan memberi kepentingan untuk menghilangkan ketegangan di antara pemeluk agama lebih

baik dari menggalakan bercampur tangan dan membina keyakinan secara berterus terang. Selain itu, sistem pendidikan yang berubah menyebabkan remaja yang beragama lain berpisah tempat pengajian. Hal ini menyebabkan mereka putus berkomunikasi dan perhubungan di antaranya. Mereka juga tidak berpeluang untuk pembelajaran bahasa, kemahiran hal kebudayaan dan putus perhubungan sosial yang akan membantu atau mengubati persengketaan dan kecurigaan yang berkemungkinan akan berlaku di masa hadapannya.

3.6 Buddhis merasa bimbang dengan pengurusan pentadbiran dan penyelesaian masalah dengan pihak kerajaan akan mengakibatkan kualiti kehidupan rakyat seperti 1) masalah dadah yang sedang merebak di kalangan remaja sempadan selatan yang berkaitan dengan tambahnya kes penjinayah dalam kawasan. Dadah ini salah satu faktor yang menyebabkan penagih dadah itu sebagai alat untuk melakukan kekacauan atau penjinayah di kawasan sempadan selatan, 2) masalah penilaian keberkesanan pengajian sangat rendah kedudukannya bagi remaja di kawasan sempadan selatan, jika dibandingkan dengan kawasan lain di negara ini, dan 3) hal memberi bantuan bagi kanak-kanak dan remaja yang telah belajar di sekolah kerajaan dengan tidak ada pembayaran selama 12 tahun. Perlembagaan telah menguatkuasakan sejak di peringkat prasekolah, ini menyebabkan remaja tidak dapat menyambung pengajian secara percuma sehingga hanya dapat tamat pengejian di peringkat sekolah menengah sahaja seperti sekarang.

Bahagian 4: Cadangan bagi Kumpulan Jurubincang Kedamaian – Keamanan

Kebanyakan rakyat Thai Buddhis dan Muslim belum mengetahui hal perbincangan keamanan - kedamaian yang sedang diproseskan. Walaupun, pihak kerajaan akan berusaha pembinaan untuk bercampur tangan dengan penduduk di kawasan tempatan ini. Dalam masa yang ada, setengah kumpulan Buddhis sedang meneliti perbincangan berpendapat bahawa jurubincang yang duduk semeja di tempat perundingan itu tidak memahami kesusahan Buddhis disebabkan timbul masalah percanggahan di antara pihak kerajaan dengan Kumpulan Pembela Patani. KTK berpendapat bahawa perkara ini mustahak dan sangat penting bagi Buddhis untuk mendapat informasi dan kerjasama dalam proses kedamaian - keamanan. Proses kedamaian - keamanan akan memberi kesan kepada Buddhis di masa depan yang tidak dapat dielak lagi. Oleh itu, untuk memberi kemudahan dalam keterlibatan diri itu sangat bermakna bagi Buddhis. KTK memberi cadangan kepada kumpulan jurubincang termasuk pihak kerajaan Thai (*Party A*) pihak Pembela Rakyat Patani (*Party B*) dan pelancar proses perbincangan (*Facilitator*)

4.1 Mereka yang terlibat dengan Kumpulan Jurubincang Kedamaian - Keamanan jangan meringankan dimensi perasaan bagi Buddhis diminta semua pihak yang terlibat dalam proses perbincangan melihat kepentingan yang dapat menjaga perasaan Buddhis. Semua agensi harus mengakui bahawa suara Buddhis akan ada kesan terhadap keputusan perdamaian itu dapat diterima

atau tidak di masa depan.¹¹ Kepedulian perasaan bagi mereka yang terlibat bukan perkara yang remeh-temeh kerana perasaan adalah perkara yang menzahirkan kemahuan dalaman dan merupakan perkara yang menentukan kelakuan yang memaju ke depan atau menghalang proses perdamaian. Oleh itu, perbincangan harus mengadakan aktiviti untuk menyembuhkan perasaan ahli masyarakat dan menghilangkan perasaan yang tidak memuas hati terhadap komuniti keagamaan di kawasan ini.

4.2 Kumpulan Jurubincang Kedamaian – Keamanan harus memberikan kepentingan kepada sokongan pemahaman terhadap proses kedamaian secara meluas untuk mengurangkan ruang perhubungan tentang proses perbincang. Pihak kerajaan terutama Jabatan Setiausaha para penyelaras tugas di peringkat kawasan (JS.3) harus mencari rakyat di peringkat bawahan atau kampung untuk memberi penjelasan hal proses kedamaian dan keamanan secara bersungguh-sungguh. Penjelasan perlu disampaikan kepada kumpulan dan jaringan sama ada Buddhis dan Muslim. Dalam masa yang sama, mempersilakan semua komuniti mengikuti dan memberi cadangan dalam perbincang kedamaian dan keamanan.

---

¹¹ Selepas berlaku pembunuhan mahasiswi di Mukim Yukpo, Daerah Meang, Wilayah Yala pada April 2007 keluarga mangsa dan kumpulan Buddhis tempatan telah mengarahkan mayat ke Pusat Pentadbiran Wilayah Yala untuk menuntut tindakan kawalan keselamatan dari pegawai kerajaan bahagian keamanan semua 8 perkara. Dalam perkara yang ketiga diminta "batalkan projek kemuafakatan" dan perkara yang ketujuh "melaksanakan kes mahkamah sampai kehabisannya" terhadap mereka melakukan keganasan di kawasan ini (Rath Bamrungrath, 2006).

4.3 Kumpulan Jurubincang Kedamaian – Keamanan mencari kesatuan untuk membina peraturan yang akan menyokong keterlibatan bagi kumpulan penganut untuk membina keterlibatan yang bermakna. Oleh itu, diminta semua pihak yang terlibat dalam proses kedamaian dan keamanan itu. Mereka harus merancang dan mengadakan susunan dalam bercampur tangan dengan komuniti agama yang telah diakui oleh semua pihak. Mereka juga bersedia untuk mendengar perkara yang dibimbang dan cadangan dari susunan yang telah dirancangankannya tersebut.

Bahagian 5: Pengesyuran Terhadap Kerajaan tentang Perhubungan Keagamaan dan Kehidupan Bersama Secara Aman Damai

KTK berpendapat bahawa kemasukan bercampur tangan dengan pihak kerajaan terhadap aktiviti perhubungan di antara agama itu akan berhasil dua jalan, iaitu: akan membina suasana yang positif atau merupakan satu ujian. Oleh itu, pihak kerajaan harus berhati-hati dalam pelaksanaan, penggunaan sumber dan kebolehan yang berada itu untuk membinakan perhubungan yang baik di antara penganut agama dan kehidupan secara aman damai. Demikian itu, KTK mengesyurkan beberapa perkara terhadap agensi kerajaan seperti berikut:

5.1 Peninjauan banci penduduk secara rasminya diminta Kementerian Pertahanan termasuk juga unit yang berkaitan membuat banci penduduk dan perumahan. Penilaian hasil harus dipisahkan jenis agama rakyat dan meneliti bahawa rakyat Buddhis yang betul wujud, bukan hanya ada nama dalam pendaftaran penduduk sahaja

di Wilayah Sempadan Selatan berjumlah berapa? Dengan sebab data jumlah penduduk Buddhis yang ada sekarang dan sering kali dirujuk berbagai-bagai¹² yang mengakibatkan kesalahan pemahaman antara beberapa pihak berkenaan jumlah penduduk di Wilayah Sempadan Selatan, iaitu data jumlah penduduk yang menyatakan bahawa Buddhis berjumlah semakin kurang berterusan. Manakala jumlah penduduk Muslim semakin bertambah jumlahnya dengan cepat. Hal ini mungkin menimbulkan pemahaman bahawa sebahagian Kumpulan Pembela Patani ingin menghalau Buddhis keluar dari kawasan. Pembancian penduduk dan perumahan serta penelitian isu faktor peningkatan pengurangan penduduk setiap kumpulan akan mengakibatkan pemahaman yang betul dan lebih jelas.

---

¹² Peninjauan banci penduduk oleh Kementerian Pertahanan pada tahun 2547 B mengatakan bahawa di tiga wilayah sempadan selatan (Pattani, Narathiwat dan Yala) mempunyai jumlah semua penduduk yang beragama Buddha berjumlah 207,033 orang atau 14.53 persen dan penduduk yang beragama Islam berjumlah 1,213,387 orang atau 85.16 persen (RYT9, 2547 B) dan ditinjau oleh Jabatan Pentadbiran Kementerian Pertahanan pada tahun 2015 dan dirujuk dalam rancangan pembinaan sistem perkhidmatan kesihatan tahun 2019-2022. Pejabat Kesihatan 12 Kementerian Kesihatan (2017) mengatakan bahawa di Wilayah Sempadan Selatan mempunyai semua penduduk berjumlah 1,999,660 orang, iaitu: di Wilayah Pattani berjumlah 694,451 orang yang beragama Islam 87.6 persen (608,339 orang) dan beragama Buddha 12.39 persen (86,112 orang), di Wilayah Narathiwat berjumlah 783,651 orang yang beragama Islam berjumlah 89.05 persen (697,841 orang) dan beragama Buddha berjumlah 10.74 persen (85,810 orang) dan di Wilayah Yala berjumlah 518,558 orang yang beragama Islam berjumlah 79.6 persen (412,772 orang) dan beragama Buddha berjumlah 20.13 persen (105,786 orang). Semua penduduk yang beragama Islam di tiga wilayah sempadan selatan berjumlah 1,718,952 orang atau 86.09 persen dan beragama Buddha berjumlah 277,708 orang atau 13.91 persen

5.2 Mengadakan aktiviti kesukaan untuk menyokong masyarakat majmuk dimohon untuk mendatangkan kurikulum “berkemahiran kebudayaan” yang telah dibina dan dilaksanakan dengan mengadakan kursus untuk kumpulan-kumpulan yang berada di wilayah sempadan selatan sudah lebih dari 10 tahun. Pelaksanaan kursus disedia oleh Pusat Pemberitaan Kedamaian, Univesiti Thammasat. Pelaksanaan kursus juga dapat menerima sumbangan dari Kementerian Kebudayaan melalui Pusat Sains Kemanusiaan Sirinthon dan menuju arah bekerjasama dengan Majlis Keamanan Kebangsaan (MKK.), Pusat Pentadbiran Wilayah Sempadan Selatan (SBPAC) dan Lembaga Pengarah Keselamatan Dalam Negeri Kawasan 4 Bahagian Depan (LP.KDN. K4BD) supaya lebih luas kerjasamanya. Tujuannya untuk Penandatanganan petisyen mengikut wawasan polisi pentadbiran dan pembinaan Wilayah Sempadan Selatan tahun 2017-2019. Dalam wawasan polisi disebut bahawa “masyarakat wilayah sempadan selatan terselamat, bersih dari syarat-syarat keganasan, gaya hidup rakyat dapat dijaga, pembinaan berdasarkan kepada masyarakat majmuk, dan menyumbang proses pembangunan kedamaian secara berkekalan”. Kementerian Kebudayaan sebagai pemula yang mengadakan draf polisi masyarakat majmuk dan termasuk juga perancangan yang berbentuk konkrit. Draft polisi masyarakat majmuk sesuai dalam pelaksanaan bagi kawasan sempadan dan di rantau lain dalam negara ini. Dalam draft polisi masyarakat majmuk tersebut harus mengadakan perlantikan para pelaksana tugas yang berasal dari pelbagai sektor untuk melibatkan diri seperti Agensi Kerajaan, Agensi Pendidikan, Sektor Masyarakat Sivil, Organisasi Keagamaan dan lain-lain. Pelaksana tugas harus mengkaji polisi masyarakat majmuk yang digunakan oleh

negara-negara luar dan meninjau suasana kehidupan bersama dalam masyarakat Thai yang mempunyai kepelbagaian agama dan bangsa. Apabila draf polisi masyarakat majmuk sudah siap harus diadakan pentas perbincangan untuk menerima cadangan terhadap draf polisi masyarakat majmuk sebelum diisytiharkan pelaksanaannya.

5.3 Memperbaik kurikulum pengajian sekolah rendah dan sekolah menengah untuk menyumbang pembinaan masyarakat majmuk diminta Kementerian Pendidikan mempertimbangkan beberapa perkara seperti berikut 1) memperbaiki kurikulum dan bentuk pengajian dengan mengadakan subjek dan isi pengajian yang berkaitan dengan masyarakat majmuk, kepelbagaian budaya dan bangsa, prinsip hak pri kemanusiaan (terutama hak asasi kebudayaan) dan penerimaan konflik secara aman damai. Isi pengajian lebih mendalam dan harus terkini, jika dibanding dengan sekarang dan 2) reka bentuk pembelajaran subjek atau isi pengajian berkaitan dengan masyarakat majmuk yang mempunyai pemikiran kreatif dan menggalak pengajian luar bilik dan bergaul di antara belia yang berbeza agama dan budaya.

5.4 Sektor kerajaan menzahirkan pendirian dan pelaksanaan terhadap komuniti agama dan bangsa secara kesaksamaan pengesyuran ini dituju kepada Lembaga Pengarah Keselamatan Dalam Negeri Kawasan 4 Bahagian Depan (LP.KDN. K4BD), Pusat Pentadbiran Wilayah Sempadan Selatan (SBPAC), Ahli Jawatan Kuasa Majlis Agama Islam Wilayah di sempadan selatan dan Ketua Sami Buddha Wilayah menentukan pendirian yang jelas dan dapat dilaksanakan terhadap komuniti agama dan bangsa secara

kesaksamaan. Semua agensi tersebut bersama-sama memberi sumbangan dalam pengadaaan polisi, pelan perancangan, dan langkah-langkah pelaksanaan yang jelas dalam penyelesaian masalah. Jika ada keraguan atau ketidakfahaman dengan polisi dan pelaksanaan kerajaan dalam hal aktiviti keagamaan atau kebudayaan diminta agensi tersebut bekerjasama untuk menjelaskan keraguan yang sudah berlaku itu. Penjelasan bertujuan untuk meyakinkan di antara sektor kerajaan dengan komuniti dan di antara komuniti sendiri.

5.5 Sektor kerajaan menyumbang aktiviti keekonomian yang menyokong kehidupan bersama secara aman damai selain itu, rakyat tempatan bukan sahaja mahu keselamatan jiwa, harta benda dan terselamat dari keganasan. Mereka mahu keteguhan ekonomi, hal ini dikira sangat penting kerana rakyat setiap lapisan masyarakat selalu bimbang hal tersebut. Penggalakan aktiviti ekonomi harus memikirkan pembinaan perhubungan terhadap penduduk dalam masyarakat tempatan seperti Penggalakan aktiviti koperasi yang Buddhis dan Muslim dapat bekerjasama dalam pelaksanaan di peringkat komuniti. Aktiviti koperasi akan mendatangkan faedah dan dapat menunaikan hak asasi bagi rakyat dan secara tidak langsung dapat membina kehidupan bersama yang aman damai.

فخشوران كومقولن تنونن كامانن (كتك) ترهادف كادان بوديس دولايه سمقادن سلاتن

بهاکين ۱: قنداھولوان

کومقولن تنونن کامانن (کتک) تله دتومبوھکن قد تغکل ۱۲ جولاي ۲۰۱۵^۱ برمولا فرتومبوھن دري کومقولن فسر تا سمينر اتو فريبنچن بوديس يغبرمينت مڭکاجي حال فرمسئلھن کونفليک دان ککانسان دولايه سمقادن سلاتن يڭ مپيکن کروسقن فرھوبوغن انتارا بوديس دغن مسلم. اکينسي اين برھارف قمبلاجرن دان فھامن مسئله اکن ترجمقا جالن فپلساين دان مڭورغکن فراسان کتيدقسليسان دان انتارا کدوا-دوا کومونيتي اکام ترسبوت فرتوبوھن کتک اونتوق برتوکس سبکايي واکيل باکي بوديس دالم قمباغونن فروبھن فوسيتيف ترھادف مسئله گکاچاوان ساغت برمعني. کران قد ماس ترسبوت، قرانن بوديس يڭ

¹ کومقولن تنونن کامانن (کتک) دتومبوھکن انتارا فرجومقان سمينر دکالغن بوديس دېھاکين فوست دباوه فروجيك ”اکام بودا دغن کھيدوفن برسام انتارا قوم ماجوريقي دغن قوم مينوريقي دالم مشارکت تھاي“ انجورن اينستيتوسي فريکمانسيان دان فغاچين قغامانن، اونيورسي تي ماھيدول دان فوست فغاچين کتکوهن ETH سوريق دسوکوڭ اوليه کمنترين لوار نکارا دان کابوغن کراچان سويسس (FDFA).

مندوروغ اونتوق مبینا کأمان دکاوسن سمفادن سلاتن ایت ماسیه سدیکیته دان فرلو فپوکوغن یغ لبیه کوات لاکي.

کتک مروفاکن اکینسی تیدق برکالان ستروکتور فئندیران. جک دتوکس سبکای "لوکاسی" فرجومقان اونتوق فرتوکرن فنداقت ملالوئی فرینچن دالم کفلباکایان بنتوق. اکینسی سننیاس منریما فندیرین باکی ستیاف فیهق سچارا برتروسن. والا فون کتک ایت مروفاکن اکینسی بودیس تتافی لوکاسی فرتوکران فنداقت ترسبوت جوک سودی منریما کداتاغن فندودوق مسلم دان فکاوای کراجان تیدق کیرا دالم کسمقن افقون. کباقن فسرتا بودیس ایت تردیری دری سامی دان اورغ عوام یغ داتغ دری ولایه سمفادن سلاتن دان اد جوک تردیری بودیس یغ داتغ برلأین تمقت دالم نکارا تهایلاند. سموا مریک ممقوایی کفلباکایان فنداقت دان فندیرین تیهادف مسئله سوسیال قولیتیک. فسرتا یغبرسام کتک ایت سموا بریندا اکینسی دان جارینغن. مریک داتغ داتس نام فرسندیرین دان اد جوک برکومقون. مریک تیدق اد ایکن یغبرنتوق اکینسی دانتارن. تتافی ایکن اکن وجود اقایلا مغاناکن اکتیویتی فنتس فرینچن اونتوق مندوروغ فرهووغن دان کهیدوفن برسام سچارا امان دامای دانتارا قوم مینوریتی دغن قوم ماجوریتی دالم مشارکت تهای

دالم تیمقوه تیک تاهون یغ لفس، کتک تله مغاناکن اکتیویتی فرینچن اونتوق فرتوکرن فنداقت سسام کومقون بودیس سندیری دان ترماسوق جوک کومقون یغ لاین ایکوت سرتا. جک اکتیویتی ایت داداکن دهاکین سلاتن اکن دناماکن کتک بهاکین سلاتن اتو کتک. س. سلاین ایت، مغاناکن فرهمقون

انتارا بوديس دري سمدان سلاتن دان بوديس بڅوڅو سبکاي څهبوبوڅ اتو
 اوتوسن اونتوق مندوروڅ کسفهمن انتارا بوديس سنديري دان انتارا بوديس
 دغن مسلم ددالم کوسن سمدان سلاتن دان دلوارن

دوکومن اين مروفاڅن څغومڅولن داتا يڅدحاصيلکن دري څغادان اکتیوي تي دالم
 تاهون ۲۰۱۵-۲۰۱۷، حاصيل دري څغومڅولن داتا تو دوک دان څربنچغن
 کتوا بوديس ۲۴ اورڅ (اول تاهون ۲۰۱۵) داتا جوک دحاصيلکن دري
 تورون کلاڅغن (fieldtrip) اونتوق (۱) ميزيارهي دان مندغر څرمسئلهن
 کيڅغن دان کماهوان باکي مشارکت بوديس دان (۲) مقلاجري څغالمن کهيدوڅن
 برسام دالم مشارکت سچارا امان داماي دانتارا مشارکت بوديس دغن مشارکت
 مسلم. څغومڅولن داتا جوک حاصيل دري سوأل سلیديق دغن بنتوق اغکو تا
 کتک. س ممبري سوأل سلیديق ايت کڅد بوديس دالم جاريغن اونتوق منجواڅن
 (مي - اوکتوبر ۲۰۱۷). دوکومن اين برتوجوان اونتوق مڅاميرکن داتا يڅ تله
 دکومڅولکن کڅد څيڅ برکاءيتن دان مشارکت عموم سوڅاي مڅناهوي کادان
 سيکڅ دان څنديرين باکي بوديس دسمدان سلاتن. اکينسي برهارڅ بهوا داتا
 اين اکن برمنفعا اونتوق مڅوات کڅوتوسن سبب تله مڅوپاءي داتا يڅ مليڅوتي
 دان سبکاي رجوکن اساس يڅ لبيه جلس اونتوق مڅهي ترهادڅ بوديس سلاتن

بهاکين ۲: کادان بوديس دولايه سمدان سلاتن

سمنجق جانواري تاهون ۲۰۰۴ سهيڅگ سکارڅ بوديس دان مسلم سلالو
 منجادي مڅسا دالم ککانشان تراوتما اورڅ عوام يڅ تيدق برسنجات دان

تیدق اد بهاکین دالم فقراغن. سبجق هاري ایت سمقاي بولن مچ ۲۰۱۶ برلاکو ککانسان ۱۵,۵۳۰ کالي.^۲ جابتن قمبرین بنتوان قمبرهون، قوست فنتدیران ولایه سمقادن سلاتن (SBPAC) تله منجلسکن بهوا سمنجق تاهون ۲۰۰۴-۲۰۱۷ مغمسا یغ تله ترکورین پاوا برجومله ۴,۹۸۸ اورغ یاءیت، بودیس ۲,۷۵۶ اورغ دان مسلم ۲,۲۱۱ اورغ. مغمسا یغ ترچدرا برجومله ۹,۲۴۳ اورغ، یاءیت: بودیس ۷,۰۰۴ اورغ دان مسلم ۲,۷۷۰ اورغ

کادان ککانسان یغبرلاکو ایت میبکن قندودوق مسلم دان بودیس سام اد اورغ عوام اتو سامی بودا تله مراس کسلامتن جیوا دان هر تا بندا تیدق اد باکی مریک. مریک مراس ترباتس دالم کهیدوقن دان برعبادت هارین، دان تیمبول کچوریکان قهرهوبوغن دانتارا مریک یغبرلایین اکام. اولیه دمکین ایت، مک دفرسؤالنکن تننغ کبرکسانن دان کبرحاصلین قلقسانان توکس باکی فکاوای کراجان دالم حال قغاوالن کسلامتن قندودوق تمقن. دالم تیمقوه سقولوه تاهون این، کهیدوقن دالم سواسان ککانسان ایت تله مبری تکن ترهادف بودیس دسمقادن سلاتن دان بریاکسی تیگ بنتوق، یاءیت ملاریکن دیری دري مسئله دغن کلوار دري کاوسن اتو تیدق قدولی کغد سسیاقاقون، برسیدیا ملاوان دان منچاری جالن اونتوق منجاک کسلامتن دیری دان برسوارا کغد مشارکت اونتوق مبری تکن دان قرونديغن

^۲ سریسومقوب چیتفیرومسری. (۲۰۱۶). اولسن ۱۹ ایسو کادان سمقادن سلاتن قد ماس کستاییلن یغ سداغ بروبه. قراچ تهایی. قد ۱ اوکوس ۲۰۱۷، دري: <https://:فراچتهایی.کوم/> جورنل/۲۰۱۶/۰۴/۶۵۵۰۰

ستغه بودیس میلیه اونتوق منجاءوه دري مسئله ایت دغن چارا ”برقینده کلوار دري کاوسن“ سفرتي ددایره بنغ سات دان تهاتنو، ولایه یالا. کادان ساعت تکغ سمنجق برلاکو فریستیوا ککاچاوان تاهون ۲۰۰۴، افاویلا سمفای تاهون ۲۰۰۶ ککانسان ایت برتروسن دان برکوغکینن تمبه کوات. بودیس براتوسن فرلاهن-لاهن ملیندوغ دیری کوات نثروت سخارام دفریندرن یالا³ دان بودیس یغ تیغکل دساله سبواه کامشوغ ددایره یاریغ تله برقینده کلوار دري کامشوغ سهیغک ترتیغکل فندودوق دکامشوغ ایت هان دوا بواه کلورک سهاج

ترداقت سکومقولن بودیس یغ میلیه چارا اونتوق ”برلاتیه قغکونان سنجات ائی“ اونتوق مفرتاهنکن دیری دان کامشوغ مریک. سهیغک ترداقت کباقن بودیس ایکوت سر تا لاتین برسجات ایت. مریک برتوجوان اونتوق مفرتاهنکن کامشوغ هلامن. مک وجود فرتومبوهن ”رعیت مناور دیری منجاگ کامشوغ (MMK)“⁴ دان کومدین تاهون ۲۰۰۵ لیفتن کولونل قیتق ایادکیو یغبرمولا

³ انترناسیونل کریسیس کروف. (۲۰۰۷a). فریستیوا بهاکین سلاتن تهایی: کسن دري فرامشن کواس. برسسیل: انترناسیونل کریسیس کروف

⁴ دغن سبب سوچرا سینسوک (فا چیم) فندودوق کامشوغ مقیم تنجوغ لیا دایره راغیء ولایه ناراتیوات تله ماسوق مغادف دولی فرمایسوری دوات تننیکارام فد ۱۰ سیفتیبر ۲۰۰۴ مفرسمهکین رایوان ملافورکن تننغ مریک سدغ مغالی کسوسهن دغن سبب فیمبولن ککاچاوان. دغن ملاکوکن فمبونوهن، مروسقن هرتا بندا حق رعیت دکاوسن مقیم تنجوغ لیا، دایره راغیء دان مقیم توء دیغ، دایره سوغی فادی ولایه ناراتیوات. فمبونوهن هارین ترهادف اورغ عوام ایت سلالو برلاکو دان موسناهن کون بواه-بواهن سفرتي کون رمبوتن، کون دوکوغ، دان کون کیتنه. سلاین ایت، مغکونا سنجات تاجم سفرتي مغکونا فیساو مپمبلیه سامی بودا دان مغکونا کافق منچنتس لپیر سامی بودا. دکاوسن ولایه سمقادن سلاتن، یاءیت: ناراتیوات، یالا، دان فنتانی داقت دکاتاکن

مغھمقون قندودوق دولايه يالا دان کباقتن اهلي ترديري دري بوديس تنافي
 يغ مسلم سديکيت سهاج.⁵ کودين تاهون ۲۰۰۸ تله مينومبوھکن کومقولن
 منجاک کسلامتن کامقوڭ (KMK)⁶ داقت دفرهاتیکن بهوا فرکابوغن قد اول
 دان برتروسن سهيڭگ کهاري اين برينتوق برسديا اونتوق منزما کادان دان
 فرسيافن بريندوق ککانسان دغن ککانسان

سباکاي بهاي مرييق يغبرتبه کتوانتن سهيڭگ رعيت تيدق ممو برصبر لاکي. اوليه دمیکين، رعيت
 مموات رايوان اونتوق موهون فرتولوغن دري بلباو. دغن چارا رعيت مناورکن ديري دان برساتوقادو
 مکڭ سنجات اونتوق ممبلا پاوا دان منجاک هر تا بندا مريک. لاتيهن برسجات ايت اکن دبتنو اوليه
 فکاواي عسکر. فرمايسوري برتبه کغد جابتن فغاوول فريادي بکيندا مپلارسکن دغن اغکتن تنترا
 بهايکن ۴ دان جابتن تنترا دارت ۳ دان اغکتن تنتران مارين تله مغاداکن فروجيك رعيت مناورکن
 ديري ميچاک کامقوڭ (MMK).

⁵ انترناسيونل کرپيسيس کروف. (۲۵۵۰ب، هلامن ۲۰) ملافورکن بهوا کومقولن کابوغن تهاي
 ممقواي اهلي برجومه ۶،۰۰۰ اورڭ دالم جومله ترسبوت ممقواي مسلم ۲۰۰ اورڭ لبيه کورڭ
⁶ مک دتوبوهکن قد تاهون ۲۰۰۸ دغن مڭکونا کواس مڭيکوت فصل ۲۰ حق اکتا فراتورن
 فتنديران اوروسن کراجان تاهون ۲۵۳۴ ب (دان يغ اد بروباهن تمهن) اکتا برينتوق فمريتهن تمقتن
 تاهون ۲۴۵۷ ب (فصل ۹۴، ۹۵ دان ۱۰۲) دان اکتا فراتورن فتنديران کامقوڭ ريبلا ممبينا دان
 منجاک ديري تاهون ۲۵۲۲ ب (فصل ۱۶ دان ۱۸). مک مروفاکن رعيت مناورکن ديري دالم
 کوسن يغ قرنه مڭيکوتي کورسوس فروکرام کومقولن ميچاک کسلامتن کامقوڭ. تله دراسميکن اوليه
 کتوا داعيره اونتوق ملقساناکن مغاول کسلامتن کامقوڭ دان ممبتنو فکاواي کراجان مڭيکوت اوندڭ ۲
 برينتوق فمريتهن کوسن تمقتن دغن ميلميه اورڭ يغبريغسا تهاي، باکوس کهيحتن دان برمستوطين
 دکامقوڭ ايت تيدق کورڭ دري ۳ بولن. مريک ايت مستي بريڭک دغن سيستم فمريتهن ديموکراسي
 يغ ممقواي راج سباکاي فمريتهه ترتيڭي. مک دتوبوه اونتوق منجاک کنتغن دان کسلامتن دالم
 کامقوڭ دولايه سمفادن سلاتن ايت داوتاماکن

ترداقت ستغه كومشولن مځکونان چارا برسوارا دان مبري تکن ترهادف
 فکاواي کراجان سچارا امان دالم بنتوق فرکرغن سقرتي ”ديموتراسي“ دان ”کابوغن
 فرتوبوهن“ سباکاي کومشولن اکينسي دان جاريغن. سکارغ بوديس برکسدرن
 بهوا بکرجا اونتوق فيلساين مسئله ککانسان دان ممبربايق قمينان گامان ايت
 قنتيغ. قد اولث، کومشولن بوديس برکومشول اونتوق مځاداکن اوقاچارا کنتيغن
 گامان دان کبودايان سهاج. هاش سپهکين کچيل برکومشول اونتوق مبيدچشکن
 حال گامان سباکاي توفيق اوتام. بوديس يغرليببت سباکاي کومشول اوتام دالم
 قمينان گامان دسمقان سلاتن، ياءيت ۱) جاريغن بوديس اونتوق مليندوغي
 دان مپوکوغ اکام بودا⁷ برتاقق دولايه يالا، ۲) فرساتوان بودا منجاک ولايه
 سمشد سلاتن⁸ تاقق اوتامان دولايه ناراتيوات، ۳) جاريغن بوديس اونتوق
 گامان برتاقق دولايه يالا دان فتناني ۴) جاريغن بوديسي منوجو گامان
 برتاقق دوات بورافارام دايړه ياريغ ولايه فتناني سامي کورو خوسيت سوتاقون
 سباکاي کتوا، ۵) جاريغن فعاچر بودا سوکاريلاون ۵ ولايه سمشدان سلاتن،
 سامي کورو خوسيت سوتاقون کتوا سامي وات بورافارام ولايه فتناني سباکاي

⁷ انچيث سومنيک راءکخ سباکاي کتوا جاريغن بوديس اونتوق مليندوغي دان مپوکوغ اکام بودا
⁸ دغن فرساتوان تله برچمشورتاغن دالم ستغه اکنيوي تي وات تماکاي دکاوسن سمشدان سلاتن سقرتي
 اچارا مبري بارغ-بارغن کغد سامي ۲۳۲ وات دان فروجيك درما ماکن کغد سامي ۲ جوت اورغ
 د ۷۷ ولايه سلوروه وات تهايلاند. توجوان اونتوق منولوغ دان مبري سهاغت کغد فارا سامي،
 فکاواي فويلس، عسکر، کورو، فنشرح دان رعيت دالم کاوسن يغ برلاکو ککاچاوان ۴ ولايه سمشدان
 سلاتن دان سباکايث (ناروغ نهوسهيا، ۲۵۵۹ ب)

کتوا جاريغن دان مھوپايي جاريغن دسلوروه ۵ ولايه سمدان سلاتن.⁹ سلاين ايت، ترذافت دوا کومقولن وانيتا تولين، ياءيت ۱) کومقولن فرھيمقون بوديس مروفاکن کومقولن يغ اھلين ترديري دري قوم صحابه هنداي يغ اقرب، ۲) کومقولن وانيتا بوديس اونتوق مشارکت يغبرمولا دغن اجکن وانيتا ۳ ولايه دان ۴ دائيره ولايه سوغکلا دان ترذافت لاکي براف کومقولن سفرتي کومقولن بودي منچينتاي تھاي، کومقولن بوديس دائيره فاناريک. سمو کومقولن ترسبوت ايت ترچھ دري کومقولن يغ ليه بسر دريش تتاقي سمو کومقولن ايت ادکاءبتن

اڤايلا کادان دولايه سمدان سلاتن ممينا کسيتواسي يغ بوديس ايت مولايي برکومقولن دان کبايقن ماريو دکاوسن دغن منظاھيرکن دشارکت عموم. جابتن کسلامتن دالم نکري کاوسن ۴ بھاکين دغن (JK.NK.K4 BD) تروس مپوکوڭ فرکومقولن بوديس سفرتي مپوکوڭ فرتومبوھن ”کابوغن بوديس ولايه سمدان سلاتن“ (دغن تيدق چمخور تاغن) قد بولن اڤريل تاهون ۲۰۱۸ دغن چارا سمو کومقولن بوديس ترسبوت برچمخور تاغن دغن کابوغن بوديس ولايه

⁹ فروجيك جاريغن فغاچر بودا سوکاريلاون ۵ ولايه برمولا دري تاهون ۲۵۳۳ ب دباوه نام فروجيك مپوکوڭ کامان حق کاکامان بودا د ۵ ولايه سمدان سلاتن. برمولا دغن فميکين سامي بودا فوت تاجان (کياو وڤاھسينو) کتيک بلياو برتوکس سبکاي کتوا فرساتوان ماھتپر تان قارا فلقسانان توكس فغکنتين فغتوا سامي نکارا هتاي. فروجيك اين قد فرمولانبا دباوه جاکان SBPAC کودين دامبيل اليه اوليه جابتن کبغسان کاکامان بودا سبکاي ڤيلارس دان جابتن ڤوکوڭن ايتيکا مورل دان کامان کھد اينستيتوسي نکارا، اکام دان مھراج دان جابتن فوست ترلتق دوات ساءکيت راجوارا مھاويکان سبکاي فمولا دان منجاک فروجيك اين دان سلالو مڤاداکن اکتيوتبي بيغکيل سامي بودا دکاوسن ۵ ولايه سمدان سلاتن، ياءيت ساتون، سوغکلا، فتناني يالا دان ناراتيوات دباوه فروجيك نام ”لاتين فنجيرامه بودا فروسيس مورل“ (تاندسري سوادديوات، ۲۵۶۰ ب)

سمقادن سلاتن یغبرلأین فریغت

کسدرن باکي کومقولن بودیس ایت سباکاي تندا فرکبغن قولیتیک کأره یغباءیق ترهادف فروسیسی فردامین دولایه سمدان سلاتن. کران سموا کومقولن ماکین برتمبه کرجاسام دان فیوارآن. فرکارا یغ فنتیغ اداله اوتتوق منتتوکن ماس دفن کهیدوفن برسام دکاوسن سمدان سلاتن

بهاکین ۳: کیمبغن بودیس دولایه سمدان سلاتن

۳.۱ بودیس راس کورغ ستابیل دان سلامت دالم کهودوفن هارین

کیمبغن یغ منجادی توفیق اوتام باکي بودیس دالم ستیاف کالي مغاندن فنتس فرینچن کنک اداله برکاءیتین دغن کسلامتن دالم کهیدوفن هارین. کسلامتن هارین باکي مریک ترماسوق حال فرجالنن، فکرجان، کاکامان دان فرکاولن دغن اورغ یغبرلأین اکام. سموا فرکارا ایت، سلالو منیمبولکن کتکغن ترهادف کهیدوفن هارین باکي اورغ رامای سقرتی فرجالنن هاروس برتوکر-توکر لالوانش، ترحد قلوغ اوتتوق منداقت فکرجان کران ممیدان کدودوکن سوسیال. فلقسانان ماس برعبادت جوک بروبه یغ سریغ دلاکوکن قد ستیاف هاری اتو ستغه اکتیویتی کاکامان هاروس دبرهنتیکن دغن سبب کسلامتن دان کچوریکان یغ مپبکن فرکاولن دغن اورغ برلأین اکام ایت برکورغن

۳.۲ بودیس راس سوسه هاتي دغن کهیلغن کاي هیدوف بودا

برکتورون تهاي دان ککاڭالن باکي کومونيتي بوديس دولايه سمفادن سلاتن سفرتي فراسان کنيدقسلا متن ميبکن بوديس دسمفادن سلاتن ترفقسا منوکر وقتو اونتوق ملقساناکن اکتيويتی کاگامان، چونتوه اچارا فوسيعن ليلين، باچان باکي سي ماتي سلالو دلاکوکن وقتو سنجاکالا دتوکرکن کفد سبلوم وقتو سنجاکالا، فرسمباهن ماکن فرلتکن فاتوغ بودا دستغه سکوله یغ مئوپايعي کورو دان فلاجر مسلم دان لاءين ۲. بوديس برقدافت بهوا کایدینتيتيان بوديس تله منرما کروسقن یغبرساغتن دري مسئله ککاچاوان اين. سلاين ایت، بوديس تمقن راس بيمغ ترهادف ساتو فرکارا لاکي، ياءیت فرقیندهن دري کاوسن بوديس. داقتن داتا دري فنينجاون فندودوق تاهون ۲۰۱۰ بهوا فندودوق بوديس دتيگ ولایه سمفادن سلاتن سکارغ جوملهن برکورغ دري تیک راتوس ريبو اورغ¹⁰ جک فرییدهن اين تروس برلاکو اکن مغلقتکن کهیلغن کومونيتي بوديس. دغن سبب تيدق اد اورغ عوام یغ مبري سوکوغن ایت وات دان سامي تيدق داقت هیدوف دان برکرق لاکي. سچارا تيدق لغسوغ مشارکت مجموع دسمفادن سلاتن اکن بروبه کاي هیدوفش

¹⁰ دري چر تا ستاتيستيك بنچي فندودوق دان فرومهن تاهون ۲۰۱۰ جومله رعیت بوديس دولايه سمفادن سلاتن ایت هان ۲۸۹،۱۲۵ اورغ. دالم جومله ترسبوت ایت ترديري دري بوديس دقتتاني برجومله ۹۴،۳۹۷ اورغ. دري يالا برجومله ۹۲۸،۱۰۰ اورغ دان دري ناراتيوات برجومله ۸۰۰،۹۳ اورغ. سومبر دري nso.go.th/table_stat.php?t=t1&yr=2553 چاري فڈ ۲۵۵۸/۰۵/۲۱ <http://popcensus>.

۳.۳ ساتو فرکارا لاکي بوديس راس بيمبخ دغن فوليسي

فلقسانان ترهادف بوديس يڭ کورغ کسامبخن. ترداث سکومقولن بوديس برفنداث بهوا فلقسانان فوليسي ترسبوت مپبکن ديري مريک دلاکوکن تيدق سام دغن اورغ ملايو مسلم کران مريک سلالو تيدق داث فلواغ دالم براه بيدغ سفرتي (۱) ترداث سهاکين اونيت کراجان مبري سوکوغن بياسيسوا فجاجين اتو فلواغ اوتام کغد بليا مسلم اوتوق مپمبوغ فلاجرن دفریغت فجاجين تيغکي. اوليه ايت، مپبکن بليا بوديس مراس فرکارا اين تيدق عاديل باکي مريک (۲) ترداث سهاکين اونيورسيتي تمفتن مپوپايي جومله ماکين برکورغ مھاسيسوا بوديس مپبکن جومله ترسبر دکالغن مھاسيسوا اداله مھاسيسوا مسلم. اين مپاتاکن بهوا بليا دلوار کاوسن سمفادن سلان کورغ برمينت اوتوق مپمبوغ فلاجرن مريک داوئيوسيتي ترسبوت. (۳) ترداث اروس برينتا مغانکن اوجين اوتوق منداث جاون کراجان اتو کناءيقن فغکت دالم اونيت کراجان ايت دسهاکين تمفت مغانکن اوجين دالم بنتوق مفرمودهکن باکي مسلم دري بوديس سفرتي دغن مغانکن شرط ترنتنو. کلايقن اوتوق منداث جاونت هاروس مھواسايي بهاس ملايو دان سؤالن ففريقسان قولاي بايق مپينچغکن حال ۲ اکام اسلام ادقون حال اکام بودا هان سدیکيت سھاج. ساله دغن فوليسي کراجان مپوکوغ کونسيث مشارکت مجموع دان (۴) ترداث سهاکين هوسھيتل تله مبطلکن دافور بودا هان ترتيغکل دافور مسلم سھاج. حال اين مپبکن بوديس مراس ترسيغکيرکن چارا هيدوف مريک يڭ فاتوت دککلکن

۳.۴ بودیس مراس کتیدقیقینن ترهادف ماس دقن مریک دان

کتورونن کران مریک تیدق برحق اونتوق برچمشورتاغن دالم فروسیس فرینچغن کدمااین سچارا راسمین. مریک مراس حال کیمبغن بودیس ایت اکن دبری فرهاتین سچارا بنرن. مریک مراس بیمغ کفوتوسن فرینچغن فرداماین اکن منتوکن ماس دقن تنافی تیدق سقرتی یغ دکهندقی اولیث

بودیس منظاهیرکن فراسآن کیمبغن ترهادف کهیدوشن برسام انتارا کومونیتی یغبریندا اکام، سام اد دکاوسن تمقن دان لوارن. مریک برقدافت بهوا فرهوبوغن مریک تله بروبه کاره نیکاتیف قد حال سبلوم این فرهوبوغن مریک ددالم کومونیتی یغبریندا اکام این دتاهف یغ باعیق. فکتور ۲ فروبهن دانس ایت دسببکن اولیه (۱) ککوراغن فرکاولن سوسیال دانتارا کومولن یغبریندا اکام، (۲) برتبه کسالهفهم دان کچوریکان دانتارا کومولن یغبریندا اکام. فمانسن سلالو دباکر اولیه کومولن فلاماوا سام اد بودیس ماهوفون مسلم دغن ملالوئی برباکایی میدیا سوسیال، (۳) کسالهفهم تننغ تاناسیلا کاکامان سقرتی مغاداکن مشوارت دوات باکی مسلم، دافت اتو تیدق دچمفور مسلم دالم اکتیویتی کاکامان بودا؟ دغن دمکین، کتوا اکام اسلام دفریغتک ولایه اتو نکارا فرلو کلوار مبري فنجلسن سوفاي منجلسکن اکتیویتی یغ مانکه دافت دلاکوکن (حلال) اتو دحرامکن؟ حال این دجادیکن سباکایی فغتناهوان عموم باکی مسلم دان بودیس. کتکغن اکن مغورغ دان فرهوبوغن دانتارا کومونیتی جوک برتبه باعیق سام اد ددالم دان لوار کاوسن

۳.۵ بودیس تیدق یقین دغن قولیسی دان فثکالغن مشارکت مجموع

ترهادف سیکتور کراجان دان اکیسی ۲ لاین. مریک برشدافت بهوا فثکانن کتکوهن قولیتیک دان تنترا مپیکن دمیسی فرهوبوغن انتارا سیکتور کراجان دغن فملوق اکام. لیغکوغن فمیگیرن مریک دکهندقی دباوه قولیسی کراجان، یاءیت فملوق اکام هاروس مهمی کراجان. فیهق کراجان اکن مبری کفنتیغن اونتوق مغهیلغکن کتکغن دانتارا فملوق اکام لبیه باعیق دری مگالغن برچمشورتاغن دان مبینا کیقینن سچارا برتروس ترغ. سلااین ایت، سیستم فنیدیقن یغروبه مپیکن رماج یغبراکام لاین برقیسه تمثت فثاجین. حال این مپیکن مریک فوتوس برکومونیکاسی دان فرهوبوغن دانتاران. مریک جوک تیدق برفلواغ اونتوق فمبلاجرن بهاس، کماهیرن حال کبودایان دان فوتوس فرهوبوغن سوسیال یغ اکن مبننو اتو مغبواتی فرسغکیتان دان کچوریکان یغبرکموغکینن اکن برلاکو دماس هادفثن

۳.۶ بودیس مراس بیمبغ دغن فثغوروسن فثتدبیران دان فیلساین

مسئله دغن فیهق کراجان اکن مفعاقیتکن کوالیتی کهیدوفثن

رعیت سفرتی (۱) مسئله داده یغ سدغ مربق دکالغن رماج سمفادن سلاتن یغبرکاءیتن دغن تمبش کیس فنجینایه دالم کاوسن. داده این ساله ساتو فکتور یغ مپیکن فناکیه داده ایت سباکای الت اونتوق ملاکوکن ککاچاوان اتو فنجینایه دکاوسن سمفادن سلاتن، (۲) مسئله فنیلااین کبرکسانن فثاجین ساعت رنده کدودوکث باکی رماج دکاوسن سمفادن سلاتن، جک دبندیغکن دغن کاوسن لاین دنکارا این، دان (۳) حال مبری بنتوان باکی کانتق ۲ دان رماج یغ تله

بلاجر دسکوله کراچان دغن تیدق اد قمبرین سلاما ۱۲ تاهون. قریلباکان تله مغواتکواسکن سبجق دفریغتک فراسکوله، این میبکن رماج تیدق داقت میمبوغ ققاجین سچارا فرچوما سهیشک هان داقت تم ققاجین دفریغتک سکوله منغه سهاج سقرتی سکارغ

بهاکین ۴: چادغن باکی کومقولن جوروبینچغ کداملین - کامانن

کباپقن رعیت تهایی بودیس دان مسلم بلوم مغتاهوی حال فریچاران کامانن - کداملین یغ سدغ دفروسیسکن. والاوقون، فییق کراچان اکن بروسها قمینان اونتوق برچمقورتاغن دغن قندودوق دکاوسن تمقن این. دالم ماس یغ اد، ستغه کومقولن بودیس سدغ منلیتی فریچاران برقنداقت بهوا جوروبینچغ یغ دودوق سمیجا دتمقت فروندیغن ایت تیدق مهمی کسوسهن بودیس دسبکن تیمبول مسئله فرچاغکهن دانتارا فییق کراچان دغن کومقولن قمبلا قاتانی. کتک برقنداقت بهوا فرکارا این مستحق دان ساعت قنتیغ باکی بودیس اونتوق منداقت اینفورماسی دان کرجاسام دالم فروسیس کداملین - کامانن. فروسیس کداملین - کامانن اکن مبری کسن کغد بودیس دماس دغن یغ تیدق داقت دایلق لاکنی. اولیه ایت، اونتوق مبری کمودهن دالم کترلیتن دیری ایت ساعت برمعنی باکی بودیس. کتک مبری چادغن کغد کومقولن جوروبینچغ ترماسوق فییق کراچان تهایی (قرتی ۱) فییق قمبلا رعیت قاتانی (قرتی ب) دان قلنچر (فروسیس فریبینچغن) فاسیلیتاتور

۴.۱ مریک یغ ترلیبت دغن کومقولن جوروبینچ کداملین - کامانن جاغن مریغنکن دمنیسی فراسان باکی بودیس دمنیتا سموا قیهق یغترلیبت دالم فروسیسی فرینچغن ملیهت کغنتیغن یغ دافت منجاک فراسان بودیس. سموا اکینسی هاروس مگاوی بهوا سوارا بودیس اکن اد کسن ترهادف کفوتوسن فرداملین ایت دافت دترپما اتو تیدق دماس دغن.¹¹ کفدولین فراسان باکی مریک یغترلیبت بوکن فرکارا یغ ریمیه-تیمیه کران فراسان اداله فرکارا یغ منظاهیرکن کماهوان دالم دن مروفاکن فرکارا یغ منتوکن کلاکوان یغ مماجو کدغن اتو مغلانغ فروسیسی فرداملین. اولیه ایت، فرینچغن هاروس مغاندن اکتیویتی اوتوق مپمبوکن فراسان اهلی مشاکت دن مغلانغکن فراسان یغ تیدق موماس هاتی ترهادف کومونیتی کاکامان دکاوسن این

۴.۲ کومقولن جوروبینچ کداملین - کامانن هاروس ممبریکن کغنتیغن کفد سوکوغن قماهن ترهادف فروسیسی کداملین سچارا ملواس اوتوق مغورغن لواغ فرهو بوغن تلنغ فروسیسی فرینچغ. قیهق کراجان تراوتما جابتن ستیاءوسها قارا فیلارس توکس دفریغت کوسن (ج س ۳) هاروس منچاری رعیت دفریغت باوهن اتو کامشوغ اوتوق مبری فنجلسن حال فروسیسی کداملین دن کامانن سچارا برسوغکوه-سوغکوه.

¹¹ سلئس برلاکو فمبونهن محاسیسوی دمقیم بیوفو، داعیره مغاغ، ولایه یالا فد افریل ۲۰۰۷ کلوارک مغانا دن کومقولن بودیس تمغن تله مغارقن میت کفوست فغندیران ولایه یالا اوتوق منونتوت تیندقن کولن کسلامتن دري فکاواي کراجان بهاکین کامانن سموا ۸ فرکارا. دالم فرکارا یغ کتیک دمنیتا "بطلکن فروجیک کوفاکتن" دن فرکارا یغ کنوجوه "ملقسانان کیس محکه سمقای هاپسنن" ترهادف مریک ملاکون ککانسان دکاوسن این (راته بمروغرته، ۲۰۰۶)

فنجلسن فرلو دسمايکن کفد کومقولن دان جاريغن سام اد بوديس دان مسلم. دالم ماس يغ سام، مفرسيلاکن سموا کومونيتي مغيکووتي دان مبري چادغن دالم فرينچغ کداملين دان کامان

۴.۳ کومقولن جوروبينچغ کداملين - کامان منچاري کساتوان اونتوق ممبينا فراتورن يغ اکن مپوکوغ کترليبتن بائي کومقولن فغانوت اونتوق ممبينا کترليبتن يغبرمعني. اوليه ايت، دميتتا سموا فييق يغ ترليبت دالم فروسييس کداملين دان کامان ايت. مريک هاروس مرنجغ دان مغاندان سوسونن دالم برچمهورتاغن دغن کومونيتي اکام يغ تله داگوي اوليه سموا فييق. مريک جوک برسديا اونتوق مندغر فرکارا يغدبمغ دان چادغن دري سوسونن يغ تله درانچغکن ترسبوت

بهاکين ۵: فغشران ترهادف کراجان تنتخ فرهوبوغن کاگامان دان کهيدوقن برسام سچارا امان داماي

کنک برفنداثت بهوا کماسونن برچمهورتاغن دغن فييق کراجان ترهادف اکتيويي فرهوبوغن دانتارا اکام ايت اکن برحاصيل دوا جالن، ياءيت: اکن ممبينا سواسان يغ فوسيتيف اتو مروفاکن ساتو اوجين. اوليه ايت، فييق کراجان هاروس برهاتي-هاتي دالم فلقسانان، فغکونان سومبر دان کبولهن يغبرادا ايت اونتوق ممبيناکن فرهوبوغن يغ بائيق دانتارا فغانوت اکام دان کهيدوقن سچارا امان داماي. دمکين ايت، کنک مغشورکن ببراڤ فرکات ترهادف اکينسي کراجان سقرتي برايکوت :

۵.۱ فینجاوان بنجي فندودوق سچارا راسميش دمينتا کمترین

فرتاهنن ترماسوق جوک اونيت يغبركاءيتن مموات بنجي فندودوق دان فرومهن. فینلأين حاصل هاروس دفيسهکن جنيس اکام رعيت دان منليتي بهوا رعيت بوديس يغب بتول وجود بوکن هان اد نام دالم فندفترن فندودوق سهاج دولايه سمفادن سلاتن برجومله براه؟ دغن سبب داتا جومله فندودوق بوديس يغب اد سکارغ دان سر يغب کالي دروجوع بر باکاي-باکا.¹² يغب معاقبتکن کسالهن فهاهن انتارا براه فيبق برکنان جومله فندودوق دولايه سمفادن سلاتن، ياءيت داتا جومله فندودوق يغب مپاتاکن بهوا بوديس برجومله سماکين کورغ برتروسن. مانکالا جومله فندودوق مسلم سماکين برقمبه جوملاش دغن چقت. حال اين موغکين منيمبولکن فمهنن بهوا سبهاکين کومفولن فمبلا فاناتاني ايغين مغلهاو

¹² فینجاوان بنجي فندودوق اوليه کمترین فرتاهنن فد تاهون ۲۵۴۷ ب مغانکن بهواو د تیک ولایه سمفادن سلاتن (فتتاني، ناراتيوات دان يالا) ممفوياءي جومله سمو فندودوق يغب براکام بودا برجومله ۲۰۷،۰۳۳ اورغ اتو ۱۴،۵۳ فرسن دان فندودوق يغب براکام اسلام برجومله ۱،۲۱۳،۳۸۷ اورغ اتو ۸۵،۱۶ فرسن (ريت، ۹، ۲۵۴۷ ب) دان دتینجاو اوليه جابتن فنتدبيران کمترین فرتاهنن فد تاهون ۲۰۱۵ دان دروجوع دالم رانچغن فمینان سیستم فرخدمتن کصيحتن تاهون ۲۰۱۹-۲۰۲۲. فجابت کصيحتن ۱۲ کمترین کصيحتن (۲۰۱۷) مغانکن بهواو دولايه سمفادن سلاتن ممفوياءي سمو فندودوق برجومله ۱،۹۹۹،۶۶۰ اورغ، ياءيت: دولايه فتتاني برجومله ۶۹۴،۴۵۱ اورغ يغب براکام اسلام ۸۷،۶ فرسن (۶۰۸،۳۳۹ اورغ) دان براکام بودا ۱۲،۳۹ فرسن (۸۶،۱۱۲ اورغ)، دولايه ناراتيوات برجومله ۷۸۳،۶۵۱ اورغ يغب براکام اسلام برجومله ۸۹،۰۵ فرسن (۶۹۷،۸۴۱ اورغ) دان براکام بودا برجومله ۱۰،۷۴ فرسن (۸۵،۸۱۰ اورغ) دان دولايه يالا برجومله ۵۱۸،۵۵۸ اورغ يغب براکام اسلام برجومله ۷۹،۶ فرسن (۴۱۲،۷۷۲ اورغ) دان براکام بودا برجومله ۲۰،۱۳ فرسن (۱۰۵،۷۸۶ اورغ). سمو فندودوق يغب براکام اسلام د تیک ولایه سمفادن سلاتن برجومله ۱،۷۱۸،۹۵۲ اورغ اتو ۸۶،۰۹ فرسن دان براکام بودا برجومله ۲۷۷،۷۰۸ اورغ اتو ۱۳،۹۱ فرسن

بودیس کلوار دري کاوسن. شمبچین فندودوق دان فرومهن سر تا فنیلتین ایسو فکتور فنیغکتن فغورغن فندودوق ستیف کومشولن اکن مفعاقیتکن فمهن یغ بتول دان لیبه جلس.

۵.۲ مгадаکن اکتیوتی کسوکأن اونتوق مپوکوغ شرکت مجموع

دموهون اونتوق منداتغن کوریکولوم ”برکاهیرن کبودایان“ یغ تله دینا دان دلقسانکن دغن مгадаکن کورسوس اونتوق کومشولن ۲ یغبرادا دولابه سمدفن سلاتن سوده لیبه دري ۱۰ تاهون. فلقسانأن کورسوس دسدیا اولیه فوست شمبیتأن کداملین، اونیویستی تمأسات. فلقسانأن کورسوس جوک داقت منزیا سومبغن دري کنتزین کبودایان ملالوئی فوست ساعین س کأنسیان سیرینطان دان منوجو اره بکرجاسام دغن مجلس کأمان کبشأن (MKK)، فوست فنتدیبران ولایه سمفادن سلاتن (SBPAC) دان لمباک فغاره کسلامتن دالم نکري کاوسن ۴ بهاکین دغن (LP.KDN. K4BD) سوفاي لیبه لواس کرجاسامش. توجوانش اونتوق فنداتغن فیتیشن مگیکوت واوسن فولیسی فنتدیبران دان فمیینأن ولایه سمفادن سلاتن تاهون ۲۰۱۷-۲۰۱۹. دالم واوسن فولیسی دسبوت بهوا ”مشارکت ولایه سمفادن سلاتن ترسلامت، برسیه دري شرط ۲ ککانسان، کای هیدوف رعیت داقت دجاک، فمیینأن برداسرکن کفد مشارکت مجموع، دان مپومبغ فروسیس شمباغونن کداملین سچارا برککالن.“ کنتزین کبودایان سباکای فمولایغ مгадаکن درف فولیسی مشارکت مجموع دان ترماسوق جوک فرانچغن یغبرینتوق کوغکریت. درف فولیسی مشارکت مجموع سسواي دالم فلقسانأن باکي کاوسن سمفادن دان درنتاو لاین دالم نکارا این. دالم

درف ڦوليسي مشاركت مجموع ترسبوت هاروس مغاداكن ڦرلانتیكن ڦارا ڦللسان توکس یغبراصل دري ڦلباکاي سيکتور اونتوق ترلیبتکن ديري سڦرتي اکینسي کراجان، اکینسي ڦنديديقن، سيکتور مشارکت سيويل، اورکانيساسي کاگامان دان لاین ۲. ڦللسان توکس هاروس مڦکاجي ڦوليسي مشارکت مجموع یغدکوناکن اوليه نکارا ۲ لوار دان منینجاو سواسان کهیدوفن برسام دالم مشارکت تهاي یغ مڦوپاي کڦلباکايان اکام دان بغسا. اڦاييلا درف ڦوليسي مشارکت مجموع سوده سياف هاروس داداکن ڦنتس ڦرینچن اونتوق منرما چادغن ترهادڦ درف ڦوليسي مشارکت مجموع سلوم داشتهارکن ڦللسانان

۵.۳ ممبراءيق کوريکولوم ڦعاجين سکوله رنده دان سکوله

منغه اونتوق مپومبغ ڦمبيناُن مشارکت مجموع دمینتا کمترین ڦنديديقن مڦتریمبگن براه ڦرکارا سڦرتي برايکوت (۱) ممبراءيق کوريکولوم دان بنتوق ڦعاجين دغن مغاداکن سوبجیک دان ايسي ڦعاجين یغبرکاءیتن دغن مشارکت مجموع، کڦلباکايان بوديا دان بغسا، ڦرینسیف حق ڦریکمانسیان (تراوتما حق اساسي کبودایان) دان ڦتریمان کونڦلیک سچارا امان داماي. ايسي ڦعاجين لبیه مندالم دان هاروس ترکیني، جک دبنديغ دغن سکارغ دان (۲) ریک بنتوق ڦمبلاجرن سوبجیک اتو ايسي ڦعاجين برکاءیتن دغن مشارکت مجموع یغ مڦوپاي ڦمیکیرن کریاتيف دان مڦکالتق ڦعاجين لوار بيليق دان برکاول دانتارا بلیا یغبرييدا اکام دان بوديا

۵.۴ سيكتور ڪراچان منظاهيرڪن قنديرين دان قلقسانان

ترهادف ڪومونيتي اڪام دان بغسا سچارا ڪسقسماڻ قشوران
 اين دتوجو ڪفد لمباڪ فغاره ڪسلامتن دالم نڪري ڪاوسن ۴ بهاڪين دغن
 (LP.KDN. K4BD)، فوست فتندييران ولايه سمدادن سلاتن (SBPAC)،
 اهلي جاوتن ڪواس مجلس اڪام اسلام ولايه دسمدادن سلاتن دان ڪنوا سامي
 بودا ولايه منتونڪن قنديرين يڻ جلس دان داقت دلقسانڪن ترهادف ڪومونيتي اڪام
 دان بغسا سچارا ڪسقسماڻ. سڄا اڪينسي ترسبوت برسام-سام مبري سومبغ
 دالم فغادان فوليبي، فلن فرائچغ، دان لڳڪه ۲ قلقسانان يڻ جلس دالم فپلساين
 مسئلاه. جڪ اد ڪراڪوان اتو ڪنيدفهم دغن فوليبي دان قلقسانان ڪراچان دالم
 حال اڪتيوي تي ڪاڪامان اتو ڪبودايان دمينا اڪينسي ترسبوت بڪرجاسام اونوق
 منجلسڪن ڪراڪوان يڻ سوده برلاڪو ايت. فنجلسن برتوجوان اونوق ميقيڪن
 دانارا سيكتور ڪراچان دغن ڪومونيتي دان دانارا ڪومونيتي سنديري

۵.۵ سيكتور ڪراچان مپومبغ اڪتيوي تي ڪايڪونومين يڻ مپوڪوڻ

ڪهيدوفن برسام سچارا امان داماي سلاين ايت، رعيت تمقن بوڪن
 سهاج ماهو ڪسلامتن جيوا، هرتا بندا دان ترسلامت دري ڪڪانسان. مريڪ
 ماهو ڪتڪوهن ايڪونومي، حال اين دڪيرا ساغت فنتيغ ڪران رعيت ستياف
 لافيسن مشارڪت سلالو بيمبغ حال ترسبوت. فقكالقن اڪتيوي تي ايڪونومي
 هاروس مميڪيرڪن قمينان فوهوبوغن ترهادف فندودوق دالم مشارڪت تمقن
 سقرتي فقكالقن اڪتيوي تي ڪوڦراسي يڻ بوديس دان مسلم داقت بڪرجاسام دالم
 قلقسانان دفريغڪت ڪومونيتي. اڪتيوي تي ڪوڦراسي اڪن منداتغڪن فاءيده دان

داقت منونا يکن حق اساسي باکي رعيت دان سچارا تيدق لغسوغ داقت
مبينا کهيدوقن برسام يث امان داماي

